

Nr 166.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
anslag till alkoholistvården; given Stockholms slott den
16 april 1915.*

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 anvisa:

dels ett förslagsanslag av 30,000 kronor såsom bidrag till driftkostnaderna för statens vårdanstalt för alkoholister å Venngarn;

dels ett förslagsanslag av 125,000 kronor såsom bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader;

dels ett förslagsanslag av 10,000 kronor till bestridande av statens kostnader för farliga alkoholister, handräckning, läkarutlåtanden, vittnesersättningar m. m.;

dels ett anslag av 30,000 kronor såsom bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter;

dels ock ett anslag av 3,600 kronor till sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvård,

eller sålunda till bestridande av kostnader för alkoholistvården tillhoppa 198,600 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

Oscar von Sydow.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 april 1915.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
 Statsråden HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

Från och med år 1894 har statsunderstöd utgått till beredande av anstaltsvård åt alkoholister. Till en början uppgick detta understöd endast till 2,000 kronor för år och var avsett allenast för en anstalt, kuranstalten Sans Souci. Med tiden och särskilt under de senaste åren har såväl statsunderstödet belopp som de understödda anstalternas antal ökats betydligt. Under nästföregående år har riksdagen sålunda beviljat dylikt understöd med sammanlagt 133,496 kronor, fördelat till olika belopp på tolv anstalter.

I avvaktan på blivande proposition angående anslag till alkoholistvård har under sjätte huvudtiteln i innevarande års statsverksproposition för ändamålet beräknats ett anslag å extra stat för år 1916 av 244,000 kronor.

Genom lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister (interneringslagen) hava alkoholistvården och statens ställning gent emot

densamma kommit i väsentligen nytt läge. Lagen har till huvudsakligt ändamål att bereda möjlighet till att genom internering å därför lämpliga anstalter återföra alkoholister till ett nyktert och ordentligt liv. För lagens förverkligande förutsattes sålunda tillgång till en ändamålsenligt anordnad alkoholistvård, och då det otvivelaktigt måste anses åligga staten sörja för, att dess lagar kunna tillämpas, lär staten få anses förpliktad söka få till stånd tillfällen till dylik vård i tillräcklig omfattning. Med hänsyn härtill har också tiden för lagens ikraftträdande uppskjutits och gjorts beroende av Kungl. Maj:ts förordnande.

Den internering, varom i lagen stadgas, skall äga rum å allmänna anstalter. Härav känner lagen två slag, nämligen anstalter, som upprättats av staten (statsanstalter), samt anstalter, som upprättats av lands-ting, kommun, förening, stiftelse eller annan och av Kungl. Maj:t erkänts såsom allmänna (erkända anstalter). Genom att i lagen bland de exempelvis angivna åtgärder, som i regel böra föregå ansökning om tvångsinternering, även upptages försök att förmå alkoholisten att frivilligt söka vård å lämplig anstalt, synes lagen kunna sägas jämväl förutsätta tillgång till enskilda anstalter.

Såsom en första åtgärd från statens sida för beredande av tillgång till alkoholistvård å allmän anstalt må nämnas anordnandet av en statens vårdanstalt för alkoholister å Venngarn. Beslut härom fattades i anledning av nådig proposition i ämnet vid 1914 års senare riksdag, och innefattade beslutet *dels* upplåtande av Venngarns kungsgård från den 14 mars 1915, *dels* anvisande på extra stat för år 1915 av ett belopp av 373,500 kronor, varav 293,500 kronor för anstaltens anordnande och 80,000 kronor för anstaltens förseende med inventarier, *dels ock* anvisande på extra stat för år 1915 av ett förslagsanslag å 10,000 kronor till anstaltens driftkostnader.

Genom anordnandet av anstalten å Venngarn, som är avsedd för 100 patienter, torde emellertid behovet av vårdplatser å allmän anstalt endast till en mindre del bliva tillgodosett. Med hänsyn härtill lär det, då upprättande av ytterligare någon statsanstalt väl ej för närvarande kan ifrågasättas, vara nödvändigt att få till stånd ett ganska avsevärt antal vårdplatser å erkända anstalter. Härtill kan staten medverka på två sätt, genom att förmå redan befintliga alkoholistanstalter att söka erkännande såsom allmänna och genom att främja upprättandet av nya erkända anstalter.

Om nu staten också onekligen i främsta rummet har skäl att verka för uppkomsten av erkända anstalter, bör den naturligtvis fortfarande lämna sitt stöd åt de enskilda anstalterna, vilka ju, såsom förut påpe-

kats, även lära hava en plats inom systemet för den lagstadgade alkoholistvården.

Här förut angivna förutsättning för interneringslagens förverkligande, en ändamålsenligt anordnad alkoholistvård, kräver emellertid ej blott ett tillräckligt antal vårdplatser utan även en närmare reglering av åtskilliga förhållanden berörande denna vårdform. Lagen förutsätter också i flera avseenden uttryckligen en komplettering på administrativ väg, och i vissa andra avseenden torde en dylik komplettering, utan att vara direkt föreskriven, likväl få anses förutsatt eller påkallad.

Enligt nådigt bemyndigande tillkallades den 12 september 1913 inom civildepartementet fyra kommitterade, nämligen förste stadsläkaren, medicine doktorn R. A. von Post, ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören C. G. Ekman, byråchefen i socialstyrelsen, filosofie doktorn E. G. Huss samt ledamoten av riksdagens andra kammare, godsägaren J. M. Juhlin, för att skyndsamt verkställa utredning *dels* angående behovet och beskaffenheten av sådana statsanstalter för vård av alkoholister, som avses i 2 § av interneringslagen, *dels* rörande statsbidrag till alkoholistanstalter, som av Kungl. Maj:t erkännas såsom allmänna, *dels* ock rörande anslag till övriga enskilda alkoholistanstalter ävensom framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

De kommitterade avgåvo den 14 januari 1914 ett betänkande, som förnämligast avsåg beredandet genom statens direkta försorg av vård åt alkoholister men även angav, hur kommitterade tänkt sig de huvudsakliga riktlinjerna för statens åtgöranden i övrigt för alkoholistvårdens främjande och ordnande. Detta betänkande fick delvis utgöra underlag för den förut berörda nådiga propositionen angående anordnande av en statens vårdanstalt för alkoholister.

Den 23 november 1914 avgåvo kommitterade slutligt betänkande i ämnet, vilket betänkande omfattade ett flertal förslag till författningar och formulär m. m. jämte därtill hörande motivering samt en utredning angående statens kostnader för alkoholistvården. Över detta senare betänkande hava underdåniga utlåtanden avgivits av medicinalstyrelsen och socialstyrelsen, vilken senare myndighet dessförinnan mottagit yttranden i ämnet från föreningen Svenska alkoholisthem, den av Kungl. Maj:t tillsatta kommissionen för anordnande å Venngarn av en statens vårdanstalt för alkoholister (Venngarnskommissionen), styrelsen för kuranstalten Sans Souci, styrelsen för Stockholms alkoholisthem (Eolshäll) samt styrelsen för Rönneholmshemmet.

Innan jag övergår till frågorna om de anslagsbelopp av statsmedel, som med hänsyn till olika ändamål erfordras för alkoholistvården, vill

jag, då dessa frågor tydligtvis nära sammanhånga med sättet för nämnda vårds ordnande, här söka i huvuddrag angiva, huru alkoholistvården, åtminstone för den närmaste framtiden, synes böra ordnas. Tillika har jag ansett mig böra något utförligare beröra vissa frågor, som väckt större meningsskiljaktighet, därvid jag dock icke velat för närvarande taga ståndpunkt till den mängd detaljfrågor, som i detta sammanhang yppa sig.

Med hänsyn till interneringslagen äro alkoholistanstalterna, såsom förut omförmäls, att fördela på tre kategorier, nämligen statsanstalter och erkända anstalter, vilka båda äro att anse såsom allmänna och sålunda avsedda för vård av internerade, samt enskilda anstalter.

**Alkoholist-
vårdens ord-
nande i all-
mänhet.**

Statsanstalt är avsedd för alkoholist, om vilkas intagande å allmän anstalt Kungl. Maj:ts befälningshavande förordnat (tvångsinternerade) och företrädesvis för sådana, som på grund av farlighet, brottslighet, svårhanterlighet eller dåligt inflytande på medpatienter måste anses kräva en mer sträng och noggrann vård. Särskilt torde anstalter av nu ifrågavarande slag komma att få mottaga åtskilliga patienter, som visat sig icke kunna lämpligen vårdas å erkänd anstalt utan därför genom uppsiktsmyndighetens beslut överflyttas till statsanstalt.

Å de erkända anstalterna skulle mottagas ej blott tvångsinternerade utan även personer, som sökt inträde enligt 26 § interneringslagen (frivilligt internerade). Till erkänd anstalt skulle naturligtvis kunna överflyttas patient, som varit intagen å statsanstalt och befunnits lämpligen kunna vårdas under lindrigare regim.

Förut omförmälda kommitterade hade föreslagit ovillkorlig skyldighet för erkänd anstalt att inom ramen för sitt verksamhetsområde mottaga vilka patienter som helst. Häremot har från alkoholistanstalternas sida rests ett kraftigt motstånd. Föreningen Svenska alkoholisthem anför sålunda bland annat, att anstalterna i avseende å varje särskild patient åsyfta positivt resultat och måste söka undvika alla för sådant resultat menliga faktorer. Nu skulle säkerligen en hel del, ja kanske flertalet av de tvångsinternerade visa sig oemottagliga för moralisk och nykterhetsfostran samt inverka mycket menligt på sin omgivning. Med hänsyn härtill måste det för de nuvarande anstalterna te sig mycket vanskligt, för att icke säga omöjligt att söka bliva förklarade för allmänna. Till möjliggörande av medverkan från anstalterna vid vården av tvångsinternerade alkoholister föreslår föreningen flera alternativ, nämligen att anstalt skulle äga valrätt och vara befriad mottaga vissa sämre kategorier av patienter, att de erkända anstalterna skulle uppdelas i två klasser A) och B), den ena med oinskränkt, den andra med på visst sätt

begränsad mottagningskyldighet, eller att anstalt skulle kunna fördela sin verksamhet på två avdelningar, av vilka den ena vore att anse som erkänd och den andra som enskild anstalt. Föreningen Floda kolonier förklarar sig visserligen ej hava något att invända emot mottagningskyldigheten men anser, att anstaltens styrelse borde vara berättigad att efter tre eller fyra månader utbyta en omöjlig befunnen patient mot en å statsanstalten intagen patient, som visat sig skötsam. Styrelsen för Rönneholmsheimmet förklarar sig nödgad fasthålla vid kravet på gallringsrätt, om styrelsen skall våga fullfölja sin tanke att söka erkännande för anstalten.

Medicinalstyrelsen anser, att anstalt, som vid framställning om erkännande begärt att endast få mottaga frivilligt internerade, bör kunna medgivas en dylik inskränkning av mottagningskyldigheten. Socialstyrelsen ställer sig visserligen i princip på kommitterades ståndpunkt men medgiver, att anstalterna kunna hava åtskilligt fog för sin tvekan att underkasta sig en ovillkorlig mottagningskyldighet. Med hänsyn därtill förordar styrelsen, att viss anstalt, som därför anfört särskilda skäl, borde kunna av Kungl. Maj:t lämnas eftergift på det sätt, som i varje fall funnes påkallat och lämpligt. Sådan eftergift skulle emellertid kunna ifrågakomma endast för anstalter, som upprättats av »förening, stiftelse eller annan», såsom lagen uttrycker sig, men icke för anstalter, upprättade av landsting eller kommun — dessa senare anstalter skulle ju få en fullständigt offentlig karaktär och väl företrädesvis bliva avsedda just för mer svårhanterliga alkoholister.

Den uppsiktsmyndigheten tillkommande befogenheten att överflytta patient från erkänd anstalt till statsanstalt lär visserligen vara ägnad att i avsevärd mån lindra här ifrågavarande olägenhet. Enligt min mening torde man emellertid icke lämpligen kunna upprätthålla den av kommitterade föreslagna ovillkorliga mottagningskyldigheten. Då man dock ej mer än nödigt är torde böra avvika från kommitterades ståndpunkt, som rent principiellt torde hava goda skäl för sig, synes den av socialstyrelsen förordade anordningen ändamålsenlig.

Å de erkända anstalterna skulle enligt kommitterades förslag endast få mottagas internerade patienter. Från ett par anstalters sida har framställts anspråk på att de, om de bleve erkända, skulle få mottaga även icke internerade. Medicinalstyrelsen framhåller, att vid lagens ikraftträdande de nuvarande anstalter, som begärt erkännande, böra vara skyldiga att omedelbart ställa samtliga sina platser till disposition för internerade; förut å anstalterna intagna, som icke vilja övergå till att bliva frivilligt internerade, skulle sålunda utskrivras och hänvisas till enskilda anstalter. Socialstyrelsen ansluter sig till kommitterades

uppfattning men anser, att fall kunna förekomma, då särskilt starka skäl tala för eftergift. Det kan t. ex. efter interneringstidens utgång vara önskvärt att få under någon tid behålla en patient såsom icke internerad.

Ehuru vägande skäl, särskilt i disciplinärt avseende, onekligen kunna anföras för ett förbud mot sammanförande av internerade och icke internerade, synes mig dock ett sådant förbud icke böra utesluta möjlighet till eftergift i undantagsfall.

Förut berörda befogenhet för uppsiktsmyndigheten att överflytta internerade gäller ej blott förhållandet mellan statsanstalt och erkänd anstalt, utan skulle myndigheten även erkända anstalter emellan kunna företaga de omplaceringar, som kunde finnas påkallade med hänsyn till tillgängliga platser, patienternas beskaffenhet m. m. Vederbörande anstaltsstyrelse skulle naturligen äga att göra framställning om dylik åtgärd.

Vad slutligen angår de enskilda alkoholistanstalterna, skulle de hava till uppgift att bereda vård åt sådana alkoholister, som frivilligt och utan att vara underkastade interneringslagens bestämmelser önska komma i åtnjutande därav.

Beträffande de enskilda anstalterna bör jag kanske nämna, att kommitterade föreslagit, att sådana anstalter, för såvitt de mottaga minst fem patienter mot avgift, skola vara underkastade en ganska avsevärd reglering med hänsyn till auktorisering, organisation, verksamhet och tillsyn. Häremot framhåller medicinalstyrelsen i huvudsak, att man icke får jämställa enskild alkoholistvård med enskild sjuksjukvård, då alkoholister icke mot sin vilja kunna inläggas å enskild alkoholistanstalt och ej heller, om de ingått å sådan anstalt frivilligt, kunna där kvarhållas. Ett dylikt jämställande vore för övrigt på intet sätt lämpligt för närvarande, då man saknar erfarenhet om vilken betydelse den enskilda alkoholistvården kommer att få efter interneringslagens ikraftträdande. De av kommitterade föreslagna bestämmelserna rörande enskilda alkoholistanstalter kunde sålunda lämpligen, i den mån de borde fastslås, begränsas till att gälla sådana enskilda anstalter, som erhålla statsunderstöd. Socialstyrelsen anmärker, att, då någon enskild alkoholistanstalt utan statsbidrag ej finnes och man ej vet, om någon sådan anstalt kan förväntas komma till stånd, det åtminstone för närvarande synes saknas anledning att inbegripa dylika anstalter under lagstiftningen rörande alkoholistvården.

Såvitt man nu kan bedöma, torde ämbetsverken enligt min mening hava fog för sin åsikt, att enskilda alkoholistanstalter utan statsbidrag tillsvidare ej böra inbegripas under regleringen rörande alkoholistvården.

Möjligen kan det dock, om dylika anstalter komma till stånd, finnas påkallat att förklara dem underkastade en viss tillsyn från uppsiktsmyndighetens sida. För enskilda anstalter med statsbidrag torde däremot i åtskilliga avseenden lämpligen böra gälla samma bestämmelser som för erkända anstalter.

Allmän alkoholistanstalt skall enligt interneringslagen stå under ledning av en styrelse. Kommitterade hava utarbetat förslag till en del närmare bestämmelser rörande anstalternas styrelser och organisation i övrigt. Bland annat hava kommitterade sålunda föreslagit, att ordföranden i erkänd anstalts styrelse skall utses av Kungl. Maj:ts befallningshavande. Detta förslag har mött kraftigt ogillande från de nuvarande anstalternas sida. Då behovet av statskontroll över de erkända anstalterna torde kunna på tillfyllestgörande sätt tillgodoses utan berörda anordning, synes det, såsom även socialstyrelsen framhåller, ej vara skäl att ovillkorligt fasthålla vid kommitterades ifrågasvarande förslag.

Beträffande sammansättningen av personalen vid statens anstalt å Vennegarn återkommer jag därtill i samband med frågan om anslag till denna anstalt.

Erkänd anstalts styrelse och personal skola enligt kommitterades förslag stå under tjänstemannaansvar. Föreståndare och läkare å sådan anstalt utses under lämplig medverkan av uppsiktsmyndigheten.

Ansökning om patients intagande å allmän anstalt skall enligt samma förslag ställas till vederbörande anstalts styrelse och vara åtföljd av bland annat ansvarsförbindelse för vårdkostnaden, avfattad enligt av uppsiktsmyndigheten fastställt formulär. Finnes ej plats ledig å anstalten, åligger det dess styrelse att ofördröjligen översända ansökningshandlingarna till uppsiktsmyndigheten. Denna myndighet, som genom rapporter om patients mottagande, utskrivning och möjligen inträffande rymning skall hållas underrättad om varje förändring i de särskilda anstalternas beläggning, har därefter att föranstalta om, att ansökningshandlingarna så snart ske kan sändas till annan anstalt.

I patienternas behandling skola enligt kommitterades förslag huvudsakligen ingå följande moment: fullständig avhållsamhet från rusdrycker, religiös, moralisk och intellektuell påverkan av sakkunniga och lämpliga personer, arbete avpassat efter patienternas krafter och färdigheter, medicinsk behandling, där så kräves, uppmuntran och belöningar för visat gott uppförande samt slutligen disciplinära åtgärder, där sådana ej kunna undvikas, för förseelser och dåligt uppförande.

Enligt interneringslagen (20 §) äger anstalts styrelse att vid utskrivning föreskriva, att den utskrivne under förelagd tid, högst sex

månader, skall vistas inom viss vid utskrivningen eller därefter bestämd kommun, varjämte den utskrivne är pliktig att underkasta sig den tillsyn och de övriga villkor, som blivit vid utskrivningen eller därefter bestämda. Enligt lagen ankommer det på Konungen att meddela närmare föreskrifter om dessa villkor. Med anledning härav hava kommitterade utarbetat förslag till ett antal villkor av ifrågavarande slag. Medicinalstyrelsen har i sitt utlåtande över kommitterades förslag förordat en komplettering av villkoren i vissa avseenden.

Interneringslagen stadgar, att de allmänna alkoholistanstalterna skola stå under uppsikt av den myndighet, Konungen bestämmer. Till sådan myndighet hava kommitterade föreslagit socialstyrelsen. Detta förslag har biträttts av medicinal- och socialstyrelserna, av den förra styrelsen dock med reservation av föredraganden i ärendet, överinspektören för sinnessjukvården i riket A. Petré, vilken ansett, att uppsikten över nämnda anstalter borde uppdragas åt medicinalstyrelsen. Såsom redan departementalkommitterade och kommerskollegiukommittén gjort gällande i sitt gemensamma utlåtande den 18 november 1911, måste den väsentliga innebörden hos lagstiftningen rörande internering av alkoholister anses vara av social natur, om än givetvis medicinska och speciellt psykiatriska synpunkter spela in. Enligt min mening torde det därför vara mest ändamålsenligt att anförtro uppsikten över de allmänna alkoholistanstalterna åt socialstyrelsen.

Kommitterade, som tänkt sig uppsiktsmyndigheten såsom ett centralorgan för alkoholistvårdens främjande, ledande och kontrollerande, hava tillagt denna myndighet en mångfald skiftande uppgifter. Uppsiktsmyndigheten skulle sålunda beträffande ej blott statsanstalt utan även de erkända anstalterna hava att handlägga en myckenhet personalärenden samt frågor rörande fastställande av reglementen, ordningsstadgar och instruktioner jämte formulär för journaler, räkenskaper, rapporter och berättelser. Såsom förut nämnts, skulle uppsiktsmyndigheten genom anvisningar om lediga platser och överflyttning av patienter förmedla vårdmöjligheternas ändamålsenliga utnyttjande. Över anstaltsstyrelses beslut och åtgärder skulle klagan kunna föras hos uppsiktsmyndigheten. Slutligen skulle från myndighetens sida utövas en effektiv kontroll över de olika anstalternas verksamhet. Utöver nu berörda mer direkta och regelbundet förekommande tjänstäligganden skulle uppsiktsmyndigheten hava att befordra utvecklingen av de anordningar, som inbegripas under den s. k. förebyggande och efterföljande alkoholistvården. Särskilt anses betydelsefulla uppgifter vänta myndigheten med hänsyn till de kommunala anordningarna för nu nämnda vård. Beträf-

fande dessa frågor, som väsentligen hava instruktionell innebörd, lärer något yttrande från min sida icke för närvarande påkallas.

Kommitterade hava vid utarbetandet av sina förslag till bestämmelser rörande alkoholistvården åsyftat att få till stånd en enhetlig och fullständig reglering av så gott som hela denna vårdforms organisation och verksamhet. Detta syfte har framför allt kommit till uttryck i kommitterades förslag till grundläggande författning för alkoholistvården, en nådig förordning om alkoholistanstalter. Nu berörda tillvägagångssätt har mött ogillande från såväl föreningen Svenska alkoholisthem och Venngarnskommissionen som medicinal- och socialstyrelserna. Förnekas kan ej heller, att den erfarenhet, man här i landet för närvarande äger rörande alkoholisters behandling, är ganska obetydlig och alldeles främmande för den form därav, som interneringslagen avser. Beaktansvärt torde även vara, att auktoriteterna på förevarande område företräda mycket olikartade meningar. Under sådana förhållanden synes försiktigheten bjuda att ej ännu söka åvägbringa någon dylik fullständig reglering av alkoholistvården. Flertalet av de bestämmelser i förordningen, som måste anses nödvändiga, låta sig för övrigt väl inordna i en instruktion för uppsiktsmyndigheten eller i de skilda anstaltarnas reglementen. Dessa frågor torde jag vid senare tidpunkt åter få anmäla för Kungl. Maj:t.

Jag övergår nu till att redogöra för de anslag av statsmedel, som erfordras för alkoholistvården under år 1916.

Bidrag till Venngarns-anstaltens driftkostnader.

Kommitterade hade i sitt betänkande den 14 januari 1914 framlagt ett förslag till driftkalkyl för en statsanstalt på Ådö, vari inkomster och utgifter beräknades balansera med ett belopp av 106,000 kronor. De inom civildepartementet sedermera tillkallade sakkunniga för uppgörande av förslag till en statsanstalt vid Venngarn funno motsvarande belopp kunna begränsas till 103,000 kronor. Deras förslag till stat för sistnämnda anstalt hade följande utseende:

Sakkunnigas förslag till utgifts- och inkomstat.

Utgifter.

Avlöningar	kronor	30,000: —
Utspisning för personal, 15 personer 365 dagar à 0,80	»	4,380: —
» » patienter, 100 » 350 » à 0,80	»	28,000: —
Beklädnad.....	»	1,000: —
Värme och lyse	»	13,000: —
Tvätt och renhållning	»	2,000: —
Fastighetens underhåll.....	»	4,000: —
Underhåll och nyanskaffning av inre inventarier.....	»	1,000: —

Transport kronor 83,380: —

	Transport kronor	83,380: —
Inköp av arbetsmaterial	»	3,000: —
Underhåll och anskaffning av jordbruksinventarier, inköp av utsäde, foder etc.	»	6,000: —
Flitpenningar	»	6,000: —
Läkemedel och instrument	»	1,000: —
Diverse omkostnader	»	3,620: —
	<u>Summa kronor</u>	<u>103,000: —</u>

Inkomster.

Avgifter för 100 patienter à 1,50 under 350 dagar kronor	52,500: —
Inkomst av patienternas arbete inom anstalten	» 10,000: —
Inkomst av jordbruk och trädgård	» 15,000: —
Statens tillskott	» 25,500: —
	<u>Summa kronor</u>
	<u>103,000: —</u>

Uti en senare framställning lämnade emellertid de sakkunniga nedanstående förteckning över den för anstalten erforderliga personalen jämte för densamma beräknade avlöningsbelopp, uppgående allenast till en summa av 27,000 kronor.

Föreståndare	4,000 kronor,
läkare	2,000 »
predikant	600 »
bokhållare	1,600 »
husfader	1,600 »
befallningsman	1,600 »
maskinist	1,200 »
3 vårdare	3,000 »
4 »	2,400 »
1 sjukvårdare (eller sköterska)	600 »
hushållerska	600 »
bagerska	400 »
tvätterska	400 »
3 köksbiträden	750 »
trädgårdsmästare	1,000 »
ladugårdsförman	900 »
stallförman	800 »
fördräng	800 »
extra personal och vikariatsarvoden	2,750 »

27,000 kronor.

Uti berörda framställning anförde de sakkunniga vidare:

»Förutom kontant avlöning erhålla alla — utom läkaren och predikanten, vilka ej behöva bo å anstalten — fri bostad, fri uppvärmning och i övrigt erforderligt bränsle samt, där elektrisk belysning kommer att anordnas, elektrisk ström för belysning i den utsträckning, som av anstaltsstyrelsen kan varda bestämd; för läkare och predikant beräknas fria resor. Härutöver erhålla 4 vårdare, sjukvårdare (sköterska) samt hushållerska, bagerska, tvätterska och köksbiträden fri kost och tvätt. Vissa befattningshavare torde dessutom böra tilldelas trädgårds- eller planteringsland, varjämte trädgårdsmästaren bör få fria produkter ur trädgården för eget behov.»

De sakkunniga erinrade slutligen i samma skrivelse, att det icke syntes möjligt att på förhand, innan anstalten trätt i verksamhet, uppgöra en definitiv lönestat, i synnerhet som icke ens de olika tjänsterna kunde med bestämdhet angivas, samt att de angivna lönebeloppen därför borde betraktas allenast som underlag för beräkning av den summa, som komme att åtgå till avlöningar vid anstalten. Tillsvidare syntes, anförde de sakkunniga, ej böra av riksdagen anslås några bestämda löner utan allenast en totalsumma, varefter det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma avlöningsförmånerna eller grunderna för desamma, och borde blivande befattningshavare vara underkastade de ändrade anordningar i fråga om tjänsten, som visade sig erforderliga. Slutligen framhölls, att ordförande och ledamöter i anstaltens styrelse torde böra förklaras berättigade till rese- och traktamentsersättning enligt 3:dje klassen i resereglementet.

Departements-
chefen.

I mitt vid nådig proposition nr 155 till 1914 års senare riksdag fogade yttrande till statsrådsprotokollet anslöt jag mig till sist angivna beräkning av avlöningarna. Med hänsyn därtill att kostnaden för belysning av de sakkunniga torde vara väl lågt beräknad, fann jag emellertid icke anledning att göra någon förändring i utgiftsstatens slutsumma.

Kommitte-
rade.

Kommitterade ägna i sitt betänkande den 23 november 1914 nyss återgivna förslag till utgifts- och inkomststat för Venngarnsanstalten en ganska allvarlig kritik och framhålla, ej blott att utgifterna, särskilt till avlöningar, äro för lågt beräknade utan även att den beräknade inkomsten av jordbruk och trädgård är upptagen till för högt belopp.

I avseende å avlöningsbeloppen erinra kommitterade, att anstaltens speciella art och dess förläggning på landsbygden sannolikt kommer att försvåra anskaffandet av fullt duglig och lämplig personal. Det måste därför anses angeläget att genom någorlunda goda löneförmåner göra befattningarna mera lockande även för personer av den kvalitet,

att de icke behöva mottaga första plats, som står till buds. Vikten av en fullgod rekrytering av personalen framträder särskilt, då man väl får utgå från att statsanstalten bör bli det mönster, efter vilket anstaltsvården för alkoholister i hela landet i viss mån kommer att utbildas. För dennas utvecklande och höjande böra å statsanstalten nya metoder och synpunkter försöksvis tillämpas och närmare genomarbetas, liksom ock utbildningskurser i anstaltsvård anordnas. Kvaliteten av de personliga krafter, som vid statsanstalten finnas tillgängliga, kommer sålunda att i väsentlig mån bli avgörande för hela alkoholistvårdens nivå inom landet.

Venngarnskommissionen inlåter sig i sitt yttrande över kommitterades förslag ej något närmare på frågan om de i propositionen framlagda beräkningarna över inkomster och utgifter för anstalten. Emellertid ansluter sig kommissionen i viss mån till kommitterades mening om ifrågavarande beräkningar, i det kommissionen finner det tvivelaktigt, huruvida under anstaltens första verksamhetsår så stor behållning av jordbruk, trädgårdsskötsel och verkstäder kan vinnas, som förutsattes i statförslaget. Törhända kunde det även komma att visa sig, att lönestaten är något för lågt beräknad.

Medicinalstyrelsen förordar löneförhöjning beträffande flera av befattningarna vid anstalten samt föreslår dessutom någon ökning av personalen.

Med hänsyn till den i flera avseenden bristande möjligheten att för närvarande med någon säkerhet bedöma de förhållanden, som komma att vara bestämmande för anstaltens ekonomi, finner sig socialstyrelsen ej böra ingå på någon närmare granskning av förevarande statförslag. Emellertid anser sig styrelsen ej kunna underlåta att betona sin anslutning till vad kommitterade anfört om behovet av tillräcklig avlöning åt anstaltens personal.

Beträffande de föreslagna särskilda befattningarna tillåter jag mig framhålla följande.

I sitt tidigare betänkande förutsatte kommitterade, att föreståndar- och läkarbefattningarna skulle förenas hos samma person, åt vilken föreslogs en kontant avlöning av 7,000 kronor jämte fri bostad med flera förmåner. Denna anordning syntes kommitterade i flera avseenden vara den lämpligaste för att utan alltför betungande kostnader förskaffa anstalten en verkligt kompetent och dugande ledare. I sitt senare betänkande draga kommitterade starkt i tvivelsmål, att det skall bli möjligt att, såsom de sakkunniga beräknat, mot en till 4,000 kronor nedsatt avlöning kunna till föreståndarbefattningen förvärva en person med erforderlig kapacitet.

Venngarns-
kommissionen.Medicinal-
styrelsen.Social-
styrelsen.Förestån-
daren.Kommitte-
rade.

Medicinalstyrelsen. Medicinalstyrelsen instämmer däri och föreslår en höjning av grundlönen till 4,500 kronor jämte två ålderstillägg å 500 kronor efter respektive fem och tio år. Socialstyrelsen framhåller vikten av att föreståndarens avlöning ej tillmätas för knappt, enär det väsentligen kommer att bero på denna befattningshavare, om statens alkoholistvård och kanske därmed interneringsförfarandet över huvud skall lyckas att förverkliga de med interneringslagen avsedda syften.

Läkare. Med hänsyn till den föreslagna anslagsposten å 2,000 kronor till läkare yttra kommitterade:

Kommitterade. »Det synes jämväl tvivelaktigt, huruvida läkarvården vid anstalten skall kunna tillfredsställande ordnas inom ramen av det av de sakkunniga därför beräknade beloppet av 2,000 kronor. Någon utsikt härtill lärer förefinnas endast under förutsättning, att befattningen kan övertagas av närboende tjänsteläkare. För att kunna med någon framgång ägna patienterna individuell behandling och påverkan, lärer läkaren böra regelbundet besöka anstalten tre gånger i veckan. Därutöver torde vid inträffande sjukdomsfall få beräknas åtskilliga extra besök. I betraktande av den tidsspillan, som så trägen tjänstgöring måste medföra, samt med hänsyn till läkarens skyldighet att avgiva rapporter, utlåtanden och årsberättelser m. m., lärer emellertid den beräknade avlöningen få anses synnerligen knapp, och därutöver bör givetvis något belopp kunna disponeras för konsultationer med specialister, vilka i svårare fall tillkallas från t. ex. Stockholm eller Uppsala. Kommitterade finna sålunda högst sannolikt, att något större del av löneanslaget kommer att få anlitas för ett tillfredsställande ordnande av läkarfrågan.

Önskvärt är ock, att vederbörande myndigheter vid behandling av frågan om besättande av lediga läkarbefattningar i orten taga hänsyn därtill, att med sådan lämpligen måtte kunna förenas befattningen såsom läkare å statsanstalten. Skulle det åter bliva nödvändigt att för sistnämnda uppgift anlita läkare i Stockholm eller Uppsala, lärer det beräknade beloppet av 2,000 kronor komma att högst väsentligt överskridas. Måhända blir det även ur ekonomisk synpunkt fördelaktigast att ordna läkarfrågan vid Venngarnsanstalten på det sätt kommitterade föreslagit för en anstalt, förlagd till Ådö, nämligen så att föreståndare och läkarbefattningarna förenas hos samma person.»

Medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen förklarar, att dess uppfattning om läkarens verksamhet vid alkoholistanstalt i åtskilligt avviker från kommitterades ståndpunkt. Sålunda kan styrelsen bland annat icke biträda kommitterades förslag, att läkaren vid allmän alkoholistanstalt skall höras, innan patients sysselsättning bestämmes, att han skall genom personlig in-

verkan å patienterna söka påverka dem i anstaltsvårdens syfte, att han skall avgiva yttranden angående patients intagande, den lämpliga tidpunkten för utskrivning och villkoren därvid samt att han för upplysningsars meddelande skall närvara vid anstaltsstyrelsens sammanträden.

Med hänsyn särskilt till läkarvården å Venngarnsanstalten yttrar sig medicinalstyrelsen, sedan den framhållit, att vid de enskilda och erkända anstalterna läkarens verksamhet, om föreståndaren vore lämplig och hade god psykologisk blick, kunde inskränkas till den rent medicinska behandlingen och de sanitära förhållandena, på följande sätt:

»Annorlunda torde förhållandet säkerligen bliva beträffande statsanstalt, som ju är avsedd för recidivister, kriminella och svårdisciplinerbara individer och å vilken därför ofta torde komma att intagas psykopatiska och mera degenererade individer. För bedömande av frågor, huru sådana lämpligast skola behandlas och huruvida överflyttning till sinnessjukanstalt eventuellt kan vara det mest ändamålsenliga, är naturligtvis föreståndaren, såvida han icke är läkare med specialutbildning i nerv- och sinnessjukdomar, i behov av råd utav en psykiatriskt skolad läkare med anstaltserfarenhet. Nu ligger det i sakens natur, att dylika kvalifikationer i regel icke kunna påräknas hos den läkare, som är bosatt närmast statsanstalt och på den grund kan bli antagen till »husläkare». Vid sidan av denne, vilkens verksamhet sålunda bör vara inskränkt till att sköta sjuk- och hälsovården vid anstalten, behöves därför därjämte en inspekterande psykiater såsom rådgivande åt föreståndaren i vissa fall angående de å anstalten intagnas behandling, lämpligaste tidpunkten för deras utskrivning, villkoren för sådan o. s. v. Kommitterade hava visserligen utgått ifrån, att specialist från Stockholm eller Uppsala tillfälligtvis skulle kunna konsulteras. Enligt medicinalstyrelsens förmenande kan detta i fråga om en anstalt med det labila material, som icke minst den första statsanstalten för alkoholister i riket med säkerhet kommer att få, emellertid icke vara tillräckligt, utan krävas här mera regelbundna besök, exempelvis en gång i månaden av en på området skolad läkare med anstaltserfarenhet.

Vidare finna kommitterade det tvivelaktigt, huruvida läkarvården vid anstalten skall kunna tillfredsställande ordnas inom ramen för det därför beräknade beloppet av 2,000 kronor. Även på denna punkt delar medicinalstyrelsen kommitterades uppfattning, i det att det synes uppenbart, att det — därest läkarförhållandena ordnas på sätt ovan föreslagits — behöves ett förslagsanslag för resekostnader utöver det till arvoden utgående beloppet. Däremot torde detta senare icke behöva sättas högre än till 2,000 kronor, i det att för platsläkaren, vilken —

då hans verksamhet inskränkes till att gälla den rena hälso- och sjukvården — i regel icke kan behöva göra mer än ett besök i veckan, ett årligt arvode å 1,200 kronor torde bliva tillräckligt, även i fall han ålägges att (vilket medicinalstyrelsen anser vara riktigt) utan särskild ersättning lämna läkarvård åt anstaltens personal med familjer. Den återstående summan, 800 kronor, synes vara ett skäligt arvode åt den inspekterande läkaren, som — förutom vid särskild begäran om konsultationsresa — torde behöva besöka anstalten en gång i månaden och som därjämte kan komma att få avgiva skriftliga yttranden angående vissa specialfrågor, exempelvis av rättsmedicinsk natur. Emellertid synes det vara mest ändamålsenligt, att, för den händelse två läkare i överensstämmelse med medicinalstyrelsens förslag bliva anställda, dessas arvoden icke från början definitivt fastställas, utan att det får stå uppsiktsmyndigheten fritt att framdeles efter anstaltsstyrelsens hörande, på annat sätt än i början bestämmes, fördela det anslag, som beviljats till läkare.

Utöver det fasta arvodet bör enligt medicinalstyrelsens förmenande icke någon ersättning utgå till platsläkaren för hans resor till anstalten, om han får fria skjutsar av denna, varemot den inspekterande läkaren för sina besök därstädes bör få rese- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i resereglementet. Utgår man ifrån, att den sistnämndes besök å anstalten bliva 12 à 15 på året, och beräknar man c:a 40 kronors ersättning för varje resa (som torde komma att taga 2 dagar), blir alltså ett förslagsanslag å 600 kronor behövt för detta ändamål. Detta anslag bleve emellertid inbesparat i det fall, att till föreståndare erhöles en fackutbildad läkare med anstalts erfarenhet, så att icke endast särskild »husläkare» utan även inspekterande läkare bleve obehövt. Enligt medicinalstyrelsens förslag skulle innehavaren av dessa förenade tjänster erhålla en kontant lön å 6,500 kronor med två ålderstillägg efter respektive 5 och 10 år.»

Bokhållaren.
Kommitte-
rade.

Kommitterade framhålla, att vid en jämförelse mellan de lönebelopp, som föreslagits av kommitterade och de sakkunniga, särskilt framträder olikheten med avseende å den tjänsteman, som under föreståndarens ledning närmast skulle sköta anstaltens ekonomiska och expeditionsgöromål. I avseende å denna tjänsteman anför kommitterade vidare:

»De sakkunniga hava för denne anslagit, förutom fri bostad och värme m. m., 1,600 kronor, medan kommitterade velat för ändamålet disponera 3,000 kronor jämte samma förmåner. Denna skiljaktighet har uppenbarligen sin orsak i en principiellt olika uppfattning rörande ifrågavarande tjänstemans ställning och uppgift, vilken skiljaktighet ock

kommer till uttryck däri, att de sakkunniga giva honom tjänstetiteln bokhållare, under det kommitterade föreslaget titeln syssloman. Enligt de sakkunnigas uppfattning skulle uppenbarligen föreståndaren personligen sköta även den löpande expeditionen och bokföringen samt i allmänhet alla ekonomiska ärenden och till biträde härvid erhålla en tjänsteman med den ställning och kompetens, benämningen bokhållare angiver. Förevarande kommitterade hava åter ansett, att föreståndaren icke kan betungas med det direkta handhavandet av dessa uppgifter, därest han skall kunna ägna tillbörlig tid och omsorg åt sina synnerligen omfattande och maktpåliggande uppgifter såsom chef för hela personalen, ledare i stort av anstaltens skötsel samt handledare och uppfostrare av patienterna. Under hänvisning till vad kommitterade i sitt förslag till reglemente för statsanstalten föreslagit rörande föreståndarens olika uppgifter¹⁾ vilja kommitterade här endast betona, att föreståndarens auktoritet och kompetens i väsentlig mån måste utnyttjas för att uppfostra och påverka patienterna, varav deras förbättring i hög grad beror. Den oundgängliga förutsättningen härför är, att denne kan förfoga över tillräcklig tid för denna del av sin verksamhet. Skulle han däremot nedtyngas av omedelbart sysslande med de i och för sig viktiga göromål, som avsetts för sysslomannen, lärers allvarlig fara uppstå för mindre tillfredsställande resultat såväl beträffande patienternas moraliska höjande som i fråga om anstaltens allmänna ledning och verksamhet.

Av vad i förslaget till reglemente för statsanstalten anförts rörande sysslomannens åligganden, torde dessas omfattning och betydelse kunna lätt bedömas. Kommitterade anse sig emellertid böra särskilt erinra, vilket omdömesprovande och tidsödande arbete måste nedläggas endast på strävandena att för det hundratal patienter, som årligen utskrivs, ordna omhändertagandet efter avgången från anstalten. För envar av dessa gäller det nämligen icke blott att skematiskt bestämma vistelseort och utskrivningsvillkor samt härom underrätta vederbörande. Det är nämligen av synnerlig vikt för patienternas bestående förbättring och framtida bästa, att patienterna beredas lämplig bostad och anställning samt garantier i övrigt för nödig tillsyn. Utskrivningen måste därför föregås av ett omfattande arbete i sådant syfte,

¹⁾ I reglementets § 14 stadgas först, att sysslomannen har att under föreståndarens ledning och tillsyn ombesörja anstaltens ekonomiska förvaltning samt biträda med uppehållet av god ordning inom anstalten. Därefter angivas närmare specificerade sysslomannens åligganden i avseende å nämnda förvaltning. Till sist föreskrives, att sysslomannen i allmänhet skall biträda föreståndaren vid anstaltens skötsel samt näst efter denne utöva förmanskap över arbetsledare, vårdpersonal och ekonomibetjäning.

vars allmänna drag det visserligen tillkommer föreståndaren att bedöma och bestämma, men där själva detaljerna och skriftväxlingen måste påvila sysslomannen.

Framhållas bör vidare, att det stora lantbrukets rationella skötsel icke kan anförtros åt befallningsmannen allenast, vars uppmärksamhet och tid mycket upptagas med den omedelbara tillsynen över de vid utarbetena sysselsatta patienterna och vårdarna (jordbruksarbetarna). Då jordbrukets avkastning och ekonomi ingå såsom väsentliga moment i anstaltens hushållning, blir det så mycket angelägnare, att alla sidor av densamma hållas ihop av sysslomannen, som alltid måste ansvara för proviantering, förråd o. dyl.

Det är slutligen enligt kommitterades mening redan ur ordningssynpunkt icke tillrådligt att, såsom de sakkunniga gjort, ställa sysslomannen på samma nivå som de båda förmännen (inre och yttre arbetsledaren). Vid en så stor och på många områden verkande anstalt som den ifrågavarande skall det visa sig nödvändigt att bereda föreståndaren stödet av en souschef med tjänsteställning över förmännen, vilken självfallet övertager ledningen, när föreståndaren icke är tillstädes eller eljest kan utöva den. I överensstämmelse härmed bör också högre lön, än de sakkunniga föreslagit, tilldelas honom, på det att till uppdraget må kunna förvärfvas en duglig och erfaren person med lämplighet för detta särskilda verksamhetsområde.»

Medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen anser, beträffande bokhållarens avlöning, att man, innan erfarenheten visat, huruvida för anstaltens ekonomi kan behövas en person med mera självständig ställning och högre avlöning än 1,600 kronor, icke bör räkna med större belopp än detta.

Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen framhåller betydelsen av ifrågavarande befattning och vikten av att kunna för densamma förvärva fullt lämplig person.

Maskinisten.
Kommitte-
rade.

Den föreslagna avlöningen för en maskinist, 1,200 kronor, finna kommitterade för låg. För denna befattning behöves nämligen en fullt skicklig yrkesman med kompetens därjämte att verkställa reparationsarbeten samt eventuellt även att handleda patienternas undervisning i vissa metallarbeten. Då vidare endast patienter beräknats till hans biträde vid skötseln av de vidlyftiga uppvärmnings- och belysningsanordningarna, vilka skola fördelas på tvenne långt ifrån varandra belägna anstaltsbyggnader, måste befattningen tydligen bliva både krävande och ansvarsfull.

Medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen delar kommitterades uppfattning, att den konstanta avlöning, som föreslagits för maskinisten, är för liten, om det

skall bliva möjligt att på denna post få en fullt skicklig yrkesman med kompetens att därjämte verkställa reparationsarbeten, och föreslår, att lönen för ifrågavarande befattningshavare sättes till 1,400 kronor eller samma belopp, varmed den kontanta avlöningen utgår till maskinisten vid ett mindre hospital, t. ex. Härnösands.

I avseende å behovet av ökad vårdpersonal ansluta sig kommitterade i allt väsentligt till den uppfattning, som tvenne ledamöter framfört i motioner till riksdagen,¹⁾ samt yttra i ämnet vidare:

*Övrig
personal.
Kommitte-
rade.*

»I planen för anstaltens ordnande och verksamhet ingår, att patienterna till väsentlig del skola sysselsättas med jordbruksarbete ute på den stora del av godset, som skulle disponeras för anstaltens räkning. Till följd av dess läge blir det i regel oundvikligt att låta någon eller några vårdare övervaka varje grupp, som avdelas till arbete ute på fälten och i skogarna. Samtidigt måste några vårdare finnas kvar i logementen, andra i verkstadssalarna, vid handräckningsarbetena inom anstaltsbyggnaden samt vid arbetena i trädgård, ladugård och stallar o. s. v. För ett nödortfigt fyllande av det sålunda föreliggande behovet av vaktpersonal läser det av de sakkunniga beräknade antalet av 7 vårdare icke bliva tillräckligt.

I ännu högre grad gäller detta omdöme om deras förslag rörande speciell jordbrukspersonal, vilket upptager befallningsman, trädgårdsmästare, ladugårdsförman, stallförman och fördräng eller tillsammans 5 personer. Till sitt biträde vid allt arbete på åkern samt i skogen, trädgården, ladugård och stallar skulle dessa endast hava att tillgå patienterna. Såsom i de nyssnämnda motionerna visats, kommer emellertid det alldeles övervägande antalet patienter att utgöras av personer med ringa eller ingen vana vid jordbruksarbete och obetydlig arbetsförmåga. Endast i undantagsfall lära sådana vara tillräckligt vana och pålitliga för att kunna plöja eller sköta sånings- och skördemaskiner. Med hänsyn redan till det stora antal dragare, som erfordras och vilkas användning näppeligen kan utan särskild tillsyn anförtros åt patienter av det slag, som äro att förvänta till statsanstalten, torde det sålunda bliva nödvändigt att äga tillgång till ett ökat antal vana jordbruksarbetare. Dessa kunde delvis även fylla uppgiften att, i enlighet med vad nyss anfördes, förstärka vårdpersonalen.»

Medicinalstyrelsen uttalar sig rörande den av kommitterade påkallade ökningen av vårdpersonalen på följande sätt:

*Medicinal-
styrelsen.*

¹⁾ Motioner vid 1914 års senare riksdag nr 91 i första kammaren av C. G. Ekman och nr 235 i andra kammaren av J. M. Juhlin.

»Vad så beträffar *antalet* personal, som i ovannämnda tablå (sid. 70 i nådiga propositionen nr 155 vid 1914 års senare riksdag) upptagits, hava kommitterade uttryckt farhåga för, att detsamma är för lågt beräknat: 7 vårdare vore nämligen otillräckligt, då det förutom vårdarna, som övervakade de å fälten arbetande, samtidigt måste finnas några kvar i logementen, andra i verkstadssalarna, vid handräckningsarbetena inom anstaltsbyggnaden samt vid arbetena i trädgård, ladugård och stallar o. s. v., och med hänsyn till de här intagnas ringa vana vid jordbruksarbete och obetydliga arbetsförmåga skulle det vara nödigt att äga tillgång till ett ökat antal vana jordbruksarbetare utöver de 5 personer (befallningsman, trädgårdsmästare, ladugårdsförman, stallförman och fördräng), som äro upptagna i departementschefens förslag till jordbrukspersonal vid anstalten i fråga. Enligt medicinalstyrelsens uppfattning är emellertid denna farhåga i åtskilligt överdriven.

Då förslaget förutom de ovannämnda 7 vårdarna jämväl upptager en särskild person för sjukvården och denna i regel bör vara tillräcklig för tillsynen av de kroppsligt sjuka och eventuellt isolerade eller för sig avskilda, behöves utöver denna i allmänhet icke någon vårdare i logementen under arbetstiden, vadan alltså samtliga vårdare, utom den, som har nattjänstgöring (vilken ock bör kunna verkställa natteldningen), i allmänhet bliva disponibla för tillsynen av de här intagna under deras arbeten. I första hand böra vårdarna leda arbetena å verkstäderna (över vilka »husfadern» eller inre arbetsledaren i övrigt har den närmaste uppsikten). I likhet med maskinisten, som bör handleda de i smedjan och maskinverkstaden sysselsatta skyddslingarnas arbeten, böra därför några av vårdarna vara yrkeskunniga; de yrken, som därvid böra vara representerade, äro i första hand snickeri, skomakeri och skrädderi. De återstående vårdarna böra vara jordbrukskunniga, då de jämte fördrängen komma att leda och deltaga i skyddslingarnas arbeten i trädgården och på fälten, medan stallförmannen och ladugårdsförmannen komma att utöva tillsyn över en del skyddslingar, som biträda dem i deras arbeten. Frånsett den kvinnliga personalen i kök, tvättstuga och bageri, vilken även har att öva tillsyn över de i dessa lokaler sysselsatta skyddslingarna, finnes det alltså för tillsyn av de å verkstäder, i ladugårdar och utomhus arbetande skyddslingarna icke mindre än 10 funktionärer, nämligen 6 vårdare, maskinist, ladugårdsförman, stallförman och fördräng. Det beräknade antalet vårdare torde fördenkskull bliva tillräckligt, så länge icke de här intagnas antal överstiger 100; i varje fall torde icke högre antal vårdare behöva beräknas under det första året, då kanske icke ens alla platser hinna bliva belagda.»

Medicinalstyrelsen förordar höjning av den föreslagna lönen till en hushållerska. Icke minst med hänsyn till anstaltens avskilda läge, som försvårar provianteringen, anser styrelsen nämligen, att det för denna befattning behöves en mera kvalificerad person, som i övrigt bör hava överinseendet över arbetena i kök, tvättstuga och bageri samt förestå linneförrådet. För innehavaren av denna befattning föreslår styrelsen titeln husmoder samt en kontant avlöning av 800 kronor. Under husmodern borde enligt styrelsens mening såsom närmast ansvarig för arbetena i köket anställas, i stället för ett av köksbiträdena, en kokerska med en lön av 400 kronor.

Med hänsyn till de många skjutsar för proviantering m. m., som komma att påfordras, anser medicinalstyrelsen, att det med säkerhet erfordras en särskild kusk. Då det vidare icke kan beräknas, att vare sig stallförmannen eller ladugårdsförmannen medhinner att även sköta svinhuset, behöves även för detta en särskild förman, vilken i övrigt lämpligen kan sköta renhållningen. Då denne givetvis skulle få å anstalten intagna patienter till hjälp i sitt arbete, komme för övrigt genom befattningen i fråga antalet av dem, som hava tillsyn över skyddslingarna under deras arbeten, att ökas från 10 till 11. I avlöning föreslås för kusken 900 kronor (= för ladugårdsförmannen) och för svinskötaren 800 kronor (= för stallförman och fördräng).

Rörande avlöningsstaten för Venngarnsanstalten framhåller medicinalstyrelsen till sist, att riksdagen icke nu borde fastställa avlöningens storlek för de olika funktionerna utan låta det ankomma på Kungl. Maj:t, i fråga om en del lägre personal eventuellt på uppsiktsmyndigheten, att bestämma personalens avlöningsförmåner inom ramen av det anslag, som av riksdagen beviljas, då det — såsom av de förut omfördälda sakkunniga anförts — icke är möjligt att på förhand, innan anstalten trätt i verksamhet, uppgöra en definitiv lönestat.

Såväl kommitterade som medicinal- och socialstyrelserna hava, såsom av det anförda framgår, funnit det av de sakkunniga föreslagna beloppet till avlöningar, 27,000 kronor, för lågt. Medicinalstyrelsens förslag till löneförhöjningar eller avlöningar till nya befattningar belöpa sig sammanlagt till 2,750 kronor (utom reseersättningar åt en inspekterande läkare).

Med hänsyn till den stora betydelse det måste hava för alkoholistvården, att statens alkoholistanstalt å Venngarn bliver utrustad med en såväl kvalitativt som kvantitativt fullt tillredsställande personal, torde någon höjning av den föreslagna anslagsposten till avlöningar vara erforderlig. I överensstämmelse med vad de sakkunniga och medicinalstyrelsen framhållit lärer det emellertid ej lämpligen låta sig göra

Departements-
chefen.

att nu fastställa en detaljerad lönestat för ifrågavarande anstalt. Särskilt synes detta påkallat av det förhållande, att Venngarnskommissionen ej ansett en exakt beräkning av bland annat lönestatens poster nu kunna utföras samt ännu ej yttrat sig över kommitterades förslag till reglemente för anstalten utan begärt anstånd därmed.

Med hänsyn till nu berörda omständigheter tillåter jag mig föreslå, att ifrågavarande anslagspost höjes till det belopp, vartill de sakkunniga först upptagit densamma eller 30,000 kronor. Om avlöningsbeloppen för de särskilda befattningshavarna skulle det sedermera ankomma på Kungl. Maj:t eller i vissa fall måhända lämpligare på uppsiktsmyndigheten eller anstaltens styrelse att bestämma.

De rese- och traktamentsersättningar, som kunna bli påkallade för läkarvården, torde icke behöva påföras anstaltens stat utan synas böra utgå från sjätte huvudtitelns förslagsanslag till dylika ersättningar.

Diverse omkostnader. Kommitterade anmärka, att det för posten »diverse omkostnader» beräknade beloppet av 3,620 kronor synes väl knappt i betraktande av de många oförutsedda utgifter, som otvivelaktigt måste möta på en så stor anstalt under dess första verksamhetsår.

Utspisningskostnad och flitpenningar. Medicinalstyrelsen anser, att kostnaden för utspisning är väl högt beräknad, då den upptages till 80 öre per dag och person. Å andra sidan finner styrelsen anslaget till flitpenningar vara väl lågt, då den härför upptagna summan, 6,000 kronor, icke räcker till mer än — om man räknar med 300 arbetsdagar på året — i medeltal 20 öre per arbetsdag, men det för anstaltens verksamhet helt säkert är av betydelse att kunna uppmuntra dugligare arbetare med efter arbetets värde avpassad flitpenning. En möjlig minskning i den förra posten uppväges sålunda av en önskvärd ökning i den senare.

Vårdavgiften. Inkomsten av vårdavgifter har av såväl de sakkunniga som kommitterade upptagits till 52,500 kronor, vilket belopp erhållits med beräkning av en vårdavgift av 1 krona 50 öre för 100 patienter under 350 dagar av året. Beträffande beloppet av nämnda vårdavgift har jag i mitt anförande till förut berörda statsrådsprotokoll yttrat, att detta belopp möjligen vore väl högt beräknat och att en så hög avgift törhända skulle avskräcka de kommunala myndigheterna från att låta internera sina alkoholister. Detta mitt yttrande har givit kommitterade anledning till följande uttalande:

»Kommitterade hava vid sin tidigare undersökning på denna punkt icke heller förbisett denna synpunkt, men funno densamma icke kunna tillmätas avgörande betydelse. Visserligen kan det förefalla alltför drygt att för en internerad alkoholist erlægga en vårdavgift av 1 krona 50 öre per dag eller 547 kronor 50 öre för 365 dagar, men härvid bör å andra sidan ihåggkommas, att de individer, som här äro i fråga, under alla förhållanden åsamka vederbörande kommuner stora utgifter. Det gäller här särskilt svårhanterliga eller farliga alkoholister, vilka icke kunna omhänderhavas å andra allmänna anstalter. Dylika alkoholister lära föranleda stora olägenheter och omkostnader, om de skola vårdas å fattig- eller sjukvårdsanstalter, där de störa ordningen och föregå med dåliga exempel, varförutom de inverka skadligt på sina familjers eller anhörigas ekonomi. Utsikten att eventuellt få för de svåraste alkoholisterna erlægga den föreslagna vårdavgiften å statsanstalten torde därför icke bliva så avskräckande, som eljest kunde befaras. I allt fall lärer det icke vara någon risk för att icke statsanstalten kommer att tagas i anspråk, så långt dess vårdkapacitet medgiver. Skulle det sedermera visa sig möjligt och lämpligt att sänka avgiften, låter detta sig lättare göra än att företaga en höjning av ett från början för lågt tilltaget belopp.

I detta sammanhang torde böra framhållas, att alkoholistvården på grund av sin särskilda karaktär med nödvändighet måste medföra dryga kostnader. Medan sinnessjukanstalterna och fängelserna äro slutna anstalter med jämförelsevis litet område och därför liten vård- och vaktpersonal, äro alkoholistanstalterna, åtminstone den blivande statsanstalten, öppna inrättningar, som avses skola sysselsätta patienterna med mångskiftande arbeten på ett vidsträckt område. Då därtill kommer, att patienternas arbetsförmåga är obetydlig och i allt fall endast kan i ringa mån utnyttjas på ett inkomstbringande sätt, föranleder deras sysselsättande i regel större utgifter än inkomster. Att så är förhållandet bestyrkes på ett avgörande sätt av erfarenheterna från såväl de nu verksamma enskilda alkoholistanstalterna som ock den i viss mån jämförliga tvångsarbetsanstalten å Svartsjö¹⁾. Med hänsyn till det svårbehandlade material, som statsanstalten å Venngarn kommer att få omhändertaga, samt på grund av där mötande lokala svårigheter lärer i själva verket den föreslagna vårdavgiften av 1 krona 50 öre snarast få anses för låg. Om skälig ränta beräknas å anstaltens anläggnings-

¹⁾ Jfr härom kommitterades betänkande den 14 januari 1914 s. 72 samt ovan åberopade motioner (se not å s. 19).

kostnader och jordvärde samt hänsyn tages till det förutsatta statsbidraget till driftkostnaden, skall man nämligen finna, att statens årliga kostnad per patient å statsanstalten kommer att motsvara det av kommitterade beräknade statsbidraget per patient för erkända anstalter.»

Venngarnskommissionen yttrar beträffande vårdavgiftens belopp följande:

»Statsanslagets beräkning till nyssnämnda belopp vilar vidare på den förutsättningen, att en vårdavgift av 1 krona 50 öre om dagen skall betalas för varje å anstalten intagen patient, vilket med beräkning av 350 vård dagar om året skulle vid full beläggning tillföra anstalten en årlig inkomst av 52,500 kronor. Vid behandling i statsrådet den 12 juni 1914 av frågan om anordnande av anstalten å Venngarn anmärkte föredragande departementschefen, att denna inkomst möjligen vore väl högt beräknad samt att en så hög avgift som 1 krona 50 öre törhända skulle avskräcka de kommunala myndigheterna från att låta internerna sina alkoholister. Kommissionen delar dessa betänkligheter och anser för sin del, att avgiften ej bör sättas högre än 1 krona om dagen. Redan denna avgift torde komma att förefalla kommunerna avsevärd, särskilt då de jämföra avgifterna på statens sinnessjukanstalter och landstingens sjukhus, vilka äro väsentligt lägre. Även om platstillgången i statsanstalten är jämförelsevis ringa, skulle det, om avgiften sattes alltför högt, kunna inträffa, att många platser bleve obesatta. Statsanstalten skulle då ej bliva till avsedd nytta och den höga avgiften skulle medföra, att den beräknade inkomsten utebleve.»

Medicinalstyrelsen anser, att en så hög avgift som 1 krona 50 öre skulle komma att avskräcka mången kommun att låta internerna sina alkoholister. Den avgift, kommun har att erlägga för å hospital intagen, utgör allenast 60 öre om dagen, varför den föreslagna avgiften till statsalkoholistanstalten skulle bliva mer än dubbelt så hög. Då det torde vara svårt att uppvisa några skäl för en så stor disproportion, förordar medicinalstyrelsen för sin del, att avgiften bestämmes till 1 krona per vård dag.

Rörande vårdavgiften yttrar sig socialstyrelsen sålunda:

»Styrelsen vill ej förneka, att den föreslagna vårdavgiften av 1 krona 50 öre kan synas väl hög. Den torde emellertid icke kunna betecknas som oskälig, om man, såsom kommitterade framhållit, tager i betraktande, ej blott att de patienter, för vilka statsanstalten i främsta rummet är avsedd, i regel eljest skulle bereda de kommunala myndigheterna betydande olägenheter och kostnader, än även att anstaltens anläggning och drift på grund av vårdformens egenartade beskaffenhet

och patienternas tillstånd måste medföra relativt dryga kostnader. Statens årliga kostnad per patient å statsanstalten skulle sålunda komma att uppgå till ungefär samma belopp som den av kommitterade föreslagna vårdavgiften. Påpekas må därjämte, att en jämförelsevis hög vårdavgift måste förväntas dels göra kommuner och landsting mer benägna att upprätta egna anstalter och dels verka därhän, att statsanstaltens vårdplatser bliva förbehållna dem, för vilka anstalten i främsta rummet är avsedd, d. v. s. sådana alkoholister, som ej väl låta sig vårda å andra anstalter.

Ehuru, som här ovan sökt visas, åtskilliga skäl tala för vårdavgiftens fastställande till 1 krona 50 öre, måste det å andra sidan erkännas, att fall torde kunna förekomma, där en sådan avgift skulle verka som ett oöverstigligt hinder för ernående av en måhända synnerligen välbehövlig internering. Till undvikande av dylika konsekvenser synes det kunna ifrågasättas, om icke anstaltens styrelse skulle kunna bemyndigas att i särskilt ömmande fall, d. v. s. då vårdbehovet är särskilt trängande men förmågan att bära kostnaderna för vården särskilt svag, medgiva nedsättning av avgiften till 1 krona för ett visst antal, t. ex. högst en tredjedel av det för anstalten avsedda patientantalet.»

Min här förut omförmälda tvekan, huruvida vårdavgiften lämpligen kunde sättas så högt som till 1 krona 50 öre, har icke undanröjts genom kommitterades och socialstyrelsens uttalanden till förmån därför. Snarare synes mig Venngarnskommissionen och medicinalstyrelsen hava fog för sitt yrkande om avgiftens nedsättning till 1 krona. Vad socialstyrelsens ställning till frågan angår, erkänner ju denna myndighet för övrigt befogenheten av mina betänkligheter genom sitt förslag, att avgiften i särskilt ömmande fall, dock högst för en tredjedel av patientantalet, skulle kunna nedsättas till 1 krona. Detta förslag kan emellertid, ehuru det skulle bryta udden av gensagorna mot det högre avgiftsbeloppet, icke anses innebära någon tillfredsställande lösning av frågan, då det otvivelaktigt skulle möta mycket stora svårigheter att avgöra, i vilka fall den lägre avgiften skulle medgivas. Med hänsyn till det nu anförda och statens förut frambållna skyldighet att möjliggöra interneringslagens tillämpning anser jag, att vårdavgiften å Venngarnsanstalten icke bör sättas högre än till 1 krona.

Departements-
chefen.

I avseende å beloppet av det föreslagna statsanslaget, 25,500 kronor, till Venngarnsanstaltens driftkostnader under år 1916 hava såväl kommitterade som socialstyrelsen, oaktat sina här förut berörda erinringar

Statsanslagets
belopp.

mot den föreslagna utgifts- och inkomststaten, ej påkallat någon ökning på den grund, att anstalten ej kan förväntas träda i full verksamhet med ingången av nämnda år utan först längre fram under detsamma. Venngarnskommissionen och medicinalstyrelsen påyrka höjning av anslagsbeloppet med hänsyn till den av dem påkallade sänkningen av vårdavgiften.

Departements-
chefen.

Den av mig föreslagna höjningen av anslagsposten till avlöningar och sänkningen av vårdavgiften påkalla tydligtvis en ökning av statsanslaget. För helt år skulle denna ökning uppgå till 3,000 kronor (avlöningspostens höjning) jämte 17,500 kronor (vårdavgiftspostens sänkning med $\frac{1}{3}$ av 52,500 kronor) eller tillhopa 20,500 kronor. Sammanlägger man denna summa med det förut beräknade anslagsbeloppet, 25,500 kronor, kommer man sålunda till ett årligt anslagsbehov av 46,000 kronor. Anstalten lär emellertid enligt inhämtade upplysningar ej komma att öppnas före den 1 juli 1916. Att minska anslagsbeloppet i motsvarande mån eller till hälften torde dock icke lämpligen låta sig göra, då en del befattningar otvivelaktigt böra besättas dessförinnan. Medicinalstyrelsen föreslår i detta avseende, att föreståndaren, bokhållaren, befallningsmannen, maskinisten, husmodern, trädgårdsmästaren och övrig jordbrukspersonal samt halva antalet dagvårdare tillsättas från årets början. En så omfattande anställning i förväg av personalen torde måhända ej vara av behovet påkallad, men lämpligt vore onekligen, att föreståndaren anställdes från årets början, så att han kunde medverka vid och övervaka inredning och övriga avslutande arbeten å anstalten, samt att övriga befattningshavare finge tillsättas i mån av behov och i regel i god tid före anstaltens öppnande. Med hänsyn härtill torde, synnerligast som inkomsterna av patienternas arbete samt av jordbruk och trädgård under den första verksamhetstiden knappast lära kunna förväntas uppgå till därför beräknade belopp, lämpligen böra till halva beloppet, 23,000 kronor, av nämnda årliga anslagsbehov läggas en summa, motsvarande ungefär ett kvartals avlöningar eller 7,000 kronor. Jag får sålunda föreslå, att statsanslaget till Venngarnsanstaltens driftkostnader för år 1916 upptages till ett belopp av 30,000 kronor. I detta sammanhang vill jag nämna, att Venngarnskommissionen säkerligen kommer att ägna hela inkomst- och utgiftsstaten en ingående granskning, innan densamma slutligen fastställes.

Statsbidrag
till erkända
och enskilda
anstalters
driftkost-
nader.

De statsbidrag, som hittills utgått till alkoholistanstalterna, hava beviljats av riksdagen efter prövning av behovet i varje särskilt fall. I avseende å anstalternas driftkostnader har statsbidraget bestämts till ett belopp, beräknat med hänsyn till det antal vårdplatser, anstalten

ansetts komma att disponera under det år, varför bidraget beviljats. Kommitterade hava föreslagit, att till dylika bidrag skall beviljas en rund summa, varav Kungl. Maj:t sedan äger att efter bestämda grunder tilldela de särskilda anstalterna understöd. Till sådana grunder hava kommitterade framlagt förslag i form av en nådig kungörelse.

Uti nämnda kungörelse föreslås, att statsbidraget skall utgå till erkända anstalter med 1 krona 50 öre för tvångsinternerade och 1 krona 25 öre för frivilligt internerade samt till enskilda anstalter med 1 krona, allt per dag och patient, som vårdats å anstalten. Statsbidrag skall icke utgå för vård av patienter, för vilka erlagts högre vårdavgift än 1 krona 50 öre. Enskilda anstalter, som redan erhållit statsunderstöd, skulle dock efter prövning i varje särskilt fall kunna tilldelas sådant understöd jämväl där vårdavgiften uppgått till högst 3 kronor.

Kommitterade hava i förevarande ämne anfört följande i sitt betänkande den 14 januari 1914:

Kommit-
terade.

•Beträffande grunderna för beräkandet av sådant anslag hava de nämnda kommittéerna (fattigvårdslagstiftnings- och nykterhetskommittéerna) diskuterat åtskilliga olika möjligheter, därvid fattigvårdslagstiftningskommittén för sin del förordade visst belopp per tillgänglig vårdplats och dag. I utlåtande den 22 november 1912 över vissa alkoholistanstalters ansökningar om statsbidrag har medicinalstyrelsen verkställt en undersökning i samma ämne samt kommit till det resultat, att statsunderstödet till dylika anstalter borde, i likhet med vad gäller beträffande anstalterna för tuberkulosvård samt för vanföras vård, beräknas till visst belopp per utnyttjad vårdplats och dag. Vid kommitterades överläggningar med representanterna för en del alkoholistanstalter ägnades särskild uppmärksamhet åt denna fråga, därvid flertalet representanter anslöto sig till fattigvårdslagstiftningskommitténs uppfattning om lämpligheten av en beräkning efter vårdplats och dag, medan andra förordade det av medicinalstyrelsen föreslagna beräkningssättet.

Kommitterade, som noggrant övervägt såväl de nu berörda normerna för statsbidragets beräkning som ock åtskilliga andra, hava därvid kommit till den uppfattning, att en beräkning efter utnyttjad vård dag vore mest ändamålsenlig. Förutom det att densamma synes verka på ett rättvist sätt och redan förut är av statsmakterna godkänd för andra jämförliga vårdanstalters del, anse kommitterade i föreliggande fall särskilt beaktansvärt, att den innebär en direkt uppfordran för anstalterna att sörja för full beläggning. Då statsbidrag nämligen icke utgår per tillgänglig plats utan per utnyttjad plats, ligger det i sakens natur, att anstalterna måste söka ständigt hålla platserna belagda. Ett sådant intresse från anstalternas egen sida måste givetvis underlätta strävandena att tillfredsställa det väntade starka vårdbehovet.

Vad angår statsbidragets belopp ansåg fattigvårdslagstiftningskommittén, att skillnad borde göras mellan kommunala och länsanstalter å ena sidan samt andra erkända anstalter å den andra, så att de förra skulle få 50 öre och de senare 1 krona per tillgänglig vårdplats och dag. Då ju icke kan förutsättas, att varje vårdplats alltid skall vara belagd, skulle man, för att ernå samma effektivitet i understöd enligt normen utnyttjad vård dag, nödgas något öka de angivna beloppen.

I sitt nyss åberopade utlåtande förordade medicinalstyrelsen efter sistnämnda beräkningsgrund samma belopp som för vanförestalterna eller 1 krona 50 öre.

Vad först beträffar tanken att göra skillnad på anslagsbeloppen till dels landstings- och kommunalanstalterna och dels övriga erkända anstalter synes denna ur vissa synpunkter befogad. Det kan nämligen icke bestridas, att kommunerna hava ett direkt ekonomiskt intresse av sina alkoholisters vårdande, under det att åtminstone föreningar och stiftelser ledas av ideella bevekelsegrunder. Å andra sidan bör emellertid ej förbises, att det icke torde möta särdeles stora svårigheter för viss kommun att genom överenskommelse med och särskilt understöd åt en av förening, stiftelse eller annan upprättad anstalt bereda sig tillgång till vårdplatser och för sina patienters del sålunda komma i åtnjutande av det högre statsbidrag, som skulle förmenas de egentliga kommunala anstalterna. Nykterhetskommittén har ock gentemot fattigvårdslagstiftningskommittén med fog erinrat, att detsamma kunde leda till den olämpliga påföljden, att en kommun, som visade sig verkligt intresserad av en effektiv alkoholistvård och därför upprättade en egen vårdanstalt, skulle få mindre bidrag till de på kommunens bekostnad vårdade än den kommun, som lyckats få dessa intagna på en av enskilda upprättad anstalt. Man torde också böra räkna med den sannolikheten, att kommunala anstalter få att behandla ett mindre lätthanterligt klientel än övriga erkända anstalter. När kommitterade slutligen velat för endast dessa sistnämnda åtminstone tillvidare hålla öppen viss möjlighet att erhålla statsbidrag för byggnader, inventarier m. m., synas icke tillräckliga skäl föreligga för att åt dem bereda större årligt driftbidrag än åt landstings- och kommunalanstalterna.

Ej heller finna kommitterade lämpligt föreslå olika understödsbelopp för vården av män och kvinnor. Om ock underhållskostnaden för dessa sistnämnda kan ställa sig något billigare, torde avkomsten av deras arbete bliva mindre. Då det ock enligt kommitterades tidigare uttalade mening föreligger särskild brist på vårdanstalter för kvinnor, voro det icke klokt att genom knappare tillmätt statsbidrag försvåra tillkomsten av sådana.

Däremot finna kommitterade fullgoda skäl föreligga för viss åtskillnad med avseende å statsbidragets storlek för å ena sidan domsinternerade patienter, å andra sidan frivilligt internerade. Det torde nämligen i regeln förhålla sig så, att de, som frivilligt låta internera sig, äro väsentligt lättare att vårda än de tvångsvis omhändertagna. De förra kunna förutsättas vara beslutna att söka övervinna sitt sjukliga tillstånd och följaktligen såväl villigare att underkasta sig vård som ock lättare att övervaka. Då särskilt sistnämnda synpunkt är mycket viktig i kostnadshänseende, enär vårdpersonalens storlek därav väsentligen beror, synes det vara skäligt att bestämma något lägre belopp för vården av de frivilligt internerade än av de domsinternerade patienterna.

Vid övervägande av frågan om understödsbeloppets storlek hava kommitterade icke ansett sig kunna underlåta att taga viss hänsyn därtill, att, enligt medicinalstyrelsens förut åberopade utredning, de för år 1911 utgående statsbidragen, vid fördelning efter antalet vård dagar, för alla anstalter utom en väsentligt översteg 1 krona, vilket ock föranledde styrelsen att, såsom nyss nämndes, förorda ett belopp av 1 krona 50 öre. Här var dock fråga om frivillig alkoholistvård, icke om den väsentligt mera betungande vården av internerade. Betydligt lägre voro de av fattigvårdslagstiftningskommittén föreslagna beloppen (1 krona, respektive 50 öre per tillgänglig vårdplats och dag), vilka beräknats under viss hänsyn jäm-

väl till förhållandena vid andra slag av vårdanstalter. Nykterhetskommittén erinrade, att anspråken på statens ekonomiska medverkan till vårdkostnadens täckande syntes så mycket mera befogade, om alla de från rusdryckshantering härflytande vinstmedel indrogos till statsverket. För att icke alltför svåröverkomliga hinder skulle resa sig mot interneringslagens tillämpning borde statens bidrag sättas till ett högre belopp än det fattigvårdslagstiftningskommittén ifrågasatt, eller till ungefär trefjärdedelar av vårdkostnaden per dag och person.

Kommitterade hava övertvägt dylika synpunkter och funnit det i vissa avseenden mindre tilltalande att för alkoholistvården förorda högre driftbidrag av staten än som nu utgår t. ex. till tuberkulosanstalterna, vilkas patienter ju på grund av sin sjukdom kräva särskild hög diet och god omvårdnad m. m. Här emot bör dock erinras, att även alkoholisternas återställande till hälsa i hög grad är beroende av sund och god föda samt att deras vistelse i fria luften och hårda arbete med nödvändighet förutsätta kraftig utspisning. Vidare kräves för alkoholistvården, framför allt på de erkända anstalterna, en jämförelsevis mycket stor vårdarpersonal, dels för arbetenas ledning, dels för patienternas övervakande. Dessa omständigheter medverka till att göra alkoholistvården kostsam, vilket och framgår av den å s. 71 (i kommitterades förevarande betänkande) meddelade tablån över vårdkostnaden vid vissa svenska alkoholistanstalter år 1912. En beräkning för samma anstalter av statsbidragets belopp per utnyttjad vårdplats och dag år 1912 ger följande resultat:

Anstalten Sans Souci.....	kr. 1:28	Anstalten Berga	kr. 1:12
» Eolshäll	» 1:74	» Kurön.....	» 1:35
» Solvik	» 1:94	» Härnö	» 1:21
Medeltal för dessa anstalter kr. 1:39.			

De ekonomiska förhållandena vid de enskilda anstalterna giva tydligen vid handen, att, därest utsikter skola förefinnas för tillkomsten i erforderlig omfattning av erkända anstalter, statsbidraget till dessa måste sättas till ett ganska väsentligt belopp. Någon tvekan att därvid överskrida det för tuberkulosanstaltens drift fastställda beloppet bör så mycket mindre möta, som denna vård understöddes jämväl med bidrag till nyupprättandet av anstalter, vilka kommitterade förutsatt skola för alkoholistvårdens del ifrågakomma endast undantagsvis och efter prövning i varje särskilt fall. Då staten icke torde kunna undandraga sig viss förpliktelse att sörja för den vård, som kräves för interneringslagens bringande i tillämpning, samt utsikterna att finna ett tillräckligt antal anstalter, vilka söka erkännande såsom allmänna, synas mycket små, därest desamma ej uppmuntras genom mera betydande statsunderstöd, anse kommitterade sig icke kunna förorda lägre belopp per vård dag än 1 krona 50 öre för domsinternerad och 1 krona 25 öre för frivilligt internerad patient.

Beträffande slutligen ordningen för statsbidrags utfående förorda kommitterade det vid tuberkulosvården tillämpade tillvägagångssätt, enligt vilket statsbidraget lyftes halvårsvis i efterskott. Därvid företes uppgift å antalet under halvåret havda vård dagar, till sin riktighet bestyrkt av den utav Konungens befallningshavande utsedda styrelseledamoten.

Kommitterade hava vidare funnit nödvändigt påyrka viss begränsning av vårdavgiften å plats, för vilken statsunderstöd må erhållas. Visserligen kan det icke bostridas, att det allmänna gagnas även av sådan vård, som betingar hög

avgift. Men detta bör dock i allmänhet ej få föranleda därtill, att staten genom sitt understöd främjar vårdformer, som draga högre kostnader, än som erfordras för vinnandet av det åsyftade målet. I de fall, då de för internerads vårdavgift ansvarige äro i stånd och villiga att bereda alkoholist dyrbarare vård, må sådant naturligen ej förmenas dem; något större intresse för staten att härtill medverka synes dock ej föreligga. Det torde förtjäna anmärkas, att vid vårdanstalterna för tuberkulossjuka statsbidrag utgår endast för patient, för vilken vårdavgiften ej överstiger 1 krona om dagen. Utgående från de angivna synpunkterna samt med tagen hänsyn till behovet av vårdens differentiering till förmån för personer med olika samhällsställning anse kommitterade sig *icke kunna tillstyrka, att statsbidrag i allmänhet utgår för vård å plats med högre patientavgift än 1 krona 50 öre.*

Om till denna patientavgift lägges det föreslagna statsbidragets belopp, så synes anstalts sålunda uppkommande högsta inkomst per vård dag, 3 kronor för domsinternerad och 2 kronor 75 öre för frivilligt internerad patient, vara tillräcklig för beredande av ändamålsenlig vård, även åt personer av högre samhällsställning och levnadsvanor. Vid anstalter för personer med mindre anspråk bör ett så högt statsbidrag möjliggöra patientavgiftens hållande nere vid ett belopp av 1 krona eller lägre, vilket givetvis vore synnerligen önskvärt.

Kommitterade hava emellertid icke ansett sig kunna lämna obeaktade de svårigheter, som ett undantagslöst genomförande av nyss angivna regel skulle medföra för vissa nu existerande anstalters erkännande såsom allmänna. Med hänsyn till den viktiga uppgift, de hittills fyllt på alkoholistvårdens område, samt olägenheterna för dem av att helt omlägga sin verksamhet, torde billigheten kräva en undantagsbestämmelse till deras förmån. Kommitterade vilja därför ifrågasätta, att de anstalter, som redan före den 1 januari 1914 erhållit statsbidrag, må kunna, därest de i övrigt fylla stadgade villkor, efter prövning i varje särskilt fall tillerkännas statsbidrag jämväl för vård å platser, där patientavgiften överstiger 1 krona 50 öre per dag.

Då de förut anförda skälen till förmån för en beräkning per utnyttjad vård dag även i detta fall (beträffande enskilda anstalter) äga giltighet, vilja kommitterade förorda användandet av denna norm.

Vad angår beloppets storlek, har herr statsrådet och chefen för Kungl. justitiedepartementet i anförande till statsrådsprotokollet den 11 april 1913 (prop. nr 193, s. 128) erinrat om fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag samt för sin del anført, att ett bidrag av 1 krona för vårdplats och dag kunde anses som maximisiffra. Då värden av helt frivilliga patienter bör ställa sig väsentligt lättare än av internerade och icke medför samma förpliktelser, synes statsbidraget böra sättas lägre för de enskilda anstalterna än för de erkända. I anslutning till nyssberörda uttalande till statsrådsprotokollet, vilja kommitterade därför hemställa, att enskilda anstalter tillförsäkras ett statsbidrag av 1 krona per utnyttjad vårdplats, vilket belopp, vid det förhållande att icke alla platser kunna vara ständigt upptagna, skulle bliva något lägre än det av justitieministern såsom maximum betecknade.»

Uti sitt senare betänkande, av den 23 november 1914, yttra kommitterade beträffande frågan om statsbidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader vidare:

»Kommitterade hava redan i sitt betänkande den 14 januari 1914 behandlat frågan om de erkända anstalternas uppgift i avseende å alkoholistvården (s. 13 ff. samt s. 61 ff.) samt erinrat om de uttalanden, som under förarbetena för interneringslagen gjorts rörande vikten av att genom statens ekonomiska stöd främja deras verksamhet. Då kommitterade efter fortsatta utredningar på denna punkt funnit sig böra i allt väsentligt vidhålla sin i berörda betänkande intagna ståndpunkt, lärer någon allmän motivering för lämnandet av statsunderstöd nu icke vara påkallad. Med tillämnande av de sålunda angivna riktlinjerna hava kommitterade utarbetat sitt förslag till kungörelse angående statsbidrag för driftkostnaderna vid dels erkända, dels enskilda alkoholistanstalter. Förslagets utgångspunkt är, att sådana alkoholistanstalter, som falla under den föreslagna förordningen rörande alkoholistanstalter, skola i allmänhet äga rätt till statsbidrag för sin drift och att sålunda de garantier för allmännyttig verksamhet, som förordningen lämnar, skola erbjuda tillräcklig trygghet för att statens medel skola komma till god användning. Om vissa särskilda villkor, som måste fyllas för statsbidragets erhållande, vilja kommitterade i det följande erinra.

Med avseende å den ordning, i vilken statsbidrag sökes och utbekommes, hava kommitterade ansett sig böra avvika från nu tillämpad praxis i fråga om statsunderstöd till enskilda anstalter. För närvarande tillgår därvid så, att Kungl. Maj:t och riksdagen för varje anstalt, som därom gör ansökan, avmäta ett belopp, beräknat i skäligen proportion till det antal vårdplatser anstalten beräknas komma att disponera under respektive år. Detta belopp har sedan utbetalats, oavsett om vårdplatserna blivit mer eller mindre utnyttjade, d. v. s. utan hänsyn till huruvida statsbidraget kommit ett större eller mindre antal patienter till godo. Att en sådan anordning icke är ägnad att trygga den bästa användning av statens medel ligger i öppen dag. Kommitterade hava därför ock i sitt meranämnda betänkande förordat statsbidragets beräkning icke efter antalet vårdplatser utan efter antalet faktiska vård dagar vid respektive anstalter. Detta beräknings sätt nödvändiggör tydligen en omläggning av sättet för bidragets beräkning och utbetalning så till vida, att detta sker efter utgången av viss vårdtid.

Därest emellertid det principiella beslutet om anstalts rätt att erhålla statsunderstöd bleve på samma sätt framskjutet, skulle därav föranledas allvarliga svårigheter för ett rationellt planläggande av anstaltens ekonomi. Till följd härav hava kommitterade ansett lämpligt, att detta spörsmål blir föremål för vederbörligt avgörande i förväg samt att beloppets bestämmande sedermera sker efter fastställda grunder. Detta tillvägagångssätt, som plägar tillämpas med avseende å statsunderstöd till tuberkulossjukvårdsanstalter, synes tillgodose dels anstalternas befogade anspråk på att i tid erhålla kännedom om det stöd de kunna vänta från staten, dels ock dennas rättmätiga intresse av att noga kontrollera statsmedlens utgående endast för verkligen lämnad vård. Beträffande tillvägagångssättet vid ansökan om statsunderstöd och bestämmandet av beloppet hänvisa kommitterade till nyssnämnda förslag till kungörelse. Med avseende härå vilja kommitterade endast tillägga att, i likhet med vad stadgats i kungörelsen den 27 juni 1912 angående statsbidrag till tuberkulossjukvårdsanstalter, avgörandet av anstalts rätt till statsunderstöd förbehållits Kungl. Maj:t, men själva beräkningen enligt fastställda grunder av beloppet samt dessas utbetalande föreslagits skola tillkomma vederbörande centrala ämbetsverk.

Såsom särskilt villkor för statsbidrags utgående hava kommitterade i betänkandet den 14 januari 1914 föreslagit, att patientavgiften icke får överstiga 1 krona 50 öre per dag. På prövning i varje särskilt fall skulle emellertid ankomma, huruvida anstalt, som tidigare åtnjutit statsbidrag, måtte erhålla sådant även för patient med högre vårdavgift. I sitt nu föreliggande förslag vidhålla kommitterade denna sin ståndpunkt med den modifikation allenast, att för patienter med högre avgift än 3 kronor statsunderstöd i intet fall bör utgå.

Beträffande understödets belopp per dag och patient hänvisa kommitterade till vad härom anförts i betänkandet den 14 januari 1914 (s. 64 ff.) och enligt vilket detsamma bör utgå med 1 krona 50 öre för domsinternerad och 1 krona 25 öre för frivilligt internerad patient. Kommitterade finna visserligen dessa belopp i och för sig höga, särskilt i betraktande av att vissa sjukvårdsanstalter åtnjuta väsentligt lägre belopp. Det har emellertid i det föregående erinrats, att vården å alkoholistanstalter med nödvändighet måste ställa sig dyrbarare än annan jämförlig offentlig vårdverksamhet. Ihågkommas bör också, att alkoholisterna i allmänhet icke åtnjuta samma starka medkänsla som t. ex. tuberkulossjuka och att man därför ej hos landsting och kommuner kan påräkna samma livliga strävan att för deras vård upprätta anstalter. Skulle sålunda icke staten med större bidrag uppmuntra vården av alkoholister, riskerar man otvivelaktigt, att medverkan av landsting, kommuner m. fl. bleve så ringa, att staten nödgas själv väsentligen övertaga denna vård. Enligt kommitterades uppfattning är det för staten ekonomiskt fördelaktigast att lämna så högt bidrag till erkända anstalters drift, att sådana komma att finnas tillgängliga i tillräckligt antal och med erforderlig vårdkapacitet.»

Alkoholist-
anstalterna.

Kommitterades förslag beträffande statsbidrag till de erkända och enskilda anstalternas driftkostnader har, synnerligast i det avseendet, att bidraget skulle utgå efter vård dagar i stället för såsom hittills väsentligen efter antalet befintliga vårdplatser, mött starka gensagor från de nuvarande anstalternas sida. Härför lämnas i socialstyrelsens utlåtande över kommitterades betänkande följande redogörelse:

»Under påpekande, att de olika anstalternas ekonomi för närvarande ej är lysande och att interneringslagen, som låter alkoholistvården framstå som en statens angelägenhet, sannolikt kommer att verka minskning i allmänhetens benägenhet att understödja anstalterna, framhåller sålunda föreningen Svenska alkoholisthem, att vårdplatssystemets utbytande mot vård dagssystemet vid beräkning av statsbidraget otvivelaktigt skulle medföra försämring av anstalternas ekonomiska ställning. Inom alkoholistvården finnes nämligen en viss 'säsong', och för varje anstalt förekomma tider, då någon eller några platser stå lediga, vilket med vård dagssystemet skulle bliva särskilt kännbart för de mindre anstalterna. Skulle nu nämnda system införas, komme en avgift av minst kronor 1.25—1.50 att behövas för att skydda de enskilda, mindre anstalternas ekonomi. Eljest skulle det kunna hända, att anstalt av ekonomiska skäl funne sig

föranlåten behålla patient, som med hänsyn till ordningens upprätthållande och övriga patienter bort bortvisas. Föreningen uttalar sig i detta sammanhang för en åtskillnad mellan mindre och större anstalter, så att de förra skulle komma i åtnjutande av något högre statsbidrag än de senare. Slutligen framlägger föreningen ett förslag till normering, enligt vilket statsbidraget skulle komma att per dag och vårdplats utgå med:

1. För erkända anstalter av klass A) (se s. 5) med intill 30 patienter kronor 1.50.

2. För dylika anstalter med mer än 30 patienter (kommunala) kronor 1.25—1.00 eller lägre för mycket stora anstalter.

3. För erkända anstalter av klass B) med intill 30 patienter kronor 1.25—1.50.

4. För dylika anstalter med mer än 30 patienter kronor 1.25—1.00.

5. För enskilda anstalter kronor 1.00—1.25.

Statsbidragets storlek skulle i fall 3 och 5 vara beroende av storleken av vårdavgifterna, vilka skulle få variera mellan 250 och 550 kronor för år. Till redan befintliga anstalter med högre vårdavgift skulle dock statsbidrag fortfarande kunna utgå.

Styrelsen för kuranstalten Sans Souci anför i ämnet huvudsakligen följande:

De enskilda anstalterna, särskilt de mindre — Sans Souci har 17 vårdplatser — äro med hänsyn till sin ekonomi kännbart beroende av åtskilliga omständigheter, såsom ekonomiska kriser och tillstötande händelser av mångahanda slag, till exempel svårare sjuk- eller olycksfall m. m. med därav betingade följder, i avseende å patienter eller deras familjemedlemmar. Sådana omständigheter förorsaka att personer, vilka tillförsäkrats plats å anstalten, långa tider eller för alltid utebli och att redan inskrivna patienter åter måste utskrivs, varvid, såsom billigheten fordrar, i förskott erlagda vårdavgifter restitueras. Sålunda hade ett år återbetalats 2,521 kronor — år 1913 1,084 kronor — och detta oaktat det ofta medgavs patienterna att erlägga avgift endast för en månad i förskott. Då blott restituerade avgifter kunna uppgå till sådana belopp, är det tydligt, att anstaltens ekonomi får vidkännas avsevärda förluster därigenom, att flera av anstaltens vårdplatser ofta långa tider stå obesatta.

Anstaltens utgifter minskas ingalunda i samma mån som patientantalet. Kostnaderna för mathållningen kunna visserligen nedbringas något, men kostnaderna för personalens avlöning, fastighetens och del-

vis inventariernas underhåll ävensom räntor, utskylder, onera etc. uppgå till samma belopp.

Skulle statsanslaget beräknas efter utnyttjade vårdplatser, bleve följden den att det komme att avknappas, just då det bäst behövdes. Från att hava varit brydsam skulle anstaltens affärsställning bliva ohållbar. För de mindre alkoholistanstalterna skulle en övergång till statsanslagets beräkning efter vårddagar medföra en stor orättvisa.

Ett statsbidrag av 1 krona per vårddag skulle med all säkerhet visa sig otillräckligt. Fördelat på vårddagar uppgick nämligen det statsbidrag, anstalten åtnjutit under de senaste fem åren, till respektive kronor 1.45, 1.64, 1.28, 1.38 samt 1.64.

Såsom statsbidraget hittills utgått, med 7,000 kronor för år, hade det visat sig lämna just det stöd, som varit nödvändigt för anstaltens fortbestånd — men icke heller mera. Då ett nedläggande av anstalten, som är den äldsta i Sverige och jämförelsevis väl lyckats fylla sin uppgift, måste anses beklagligt, hemställes slutligen, att anstalten måtte fortfarande få påräkna samma understöd som de senast förflutna åren.

Rönneholmshemmets styrelse uttalar sig för ett statsbidrag av 1 krona 50 öre per vårddag för sådana patienter å enskilda anstalter, som underskrivit samma förbindelse som vid frivillig internering å erkänd anstalt, ävensom för alla patienter å stats- och erkända anstalter. I andra fall borde statsbidraget utgå med 1 krona 25 öre.

Styrelsen för Stockholms alkoholisthem (Eolshäll) vänder sig mot den föreslagna undantagsbestämmelsen, som begränsar möjligheten för enskild anstalt att få statsbidrag till de fall, där vårdavgiften ej överstiger 3 kronor. Då berörda avgift å Eolshäll, som är avsett för mer välsituerade patienter, för närvarande uppgår till 4 à 5 kronor, skulle den föreslagna bestämmelsens antagande leda till, att anstalten ginge förlustig allt statsunderstöd, vilket i sin ordning skulle medföra anstaltens nedläggande.»

Medicinal-
styrelsen.

Medicinalstyrelsen yttrar i frågan om statsbidrag till anstalternas driftkostnader följande:

»Mot kommitterades förslag att statsanslaget till erkända anstalter, å vilka avgiften icke överstiger 1 krona 50 öre per dag, utgår för vårdplats, som upptages av genom myndighets förordnande internerad, med 1 krona 50 öre per dag och för vårdplats, som utnyttjas av frivilligt internerad (enligt lagens § 26), med 1 krona 25 öre per dag, har medicinalstyrelsen intet att erinra. Icke heller har medicinalstyrelsen något att erinra mot det av kommitterade förordade undantaget från dessa bestämmelser, att anstalt, å vilken erlägges en avgift av

1.50 à 3 kronor, efter särskild prövning kan erhålla statsbidrag, där sådant redan förut utgått till anstalten. Vidare finner medicinalstyrelsen de skäl, som kommitterade anfört för att statsbidraget bör sättas lika för kommunal anstalt och för annan erkänd anstalt, vara bindande.

Kommitterade hava föreslagit, att statsbidrag skall utgå till enskilda anstalter under samma förutsättning som till erkända anstalter, men att det sättes lägre än till dessa, nämligen till 1 krona per dag för utnyttjad vårdplats. Oaktat man för närvarande icke vet, vilken betydelse den enskilda alkoholistvården efter lagens ikraftträdande kan komma att få, anser medicinalstyrelsen dock, att anslag åtminstone till vidare böra utgå även till enskilda alkoholistanstalter, då i varje fall några av dessa icke lära komma att göra framställning om erkännande, och det icke synes skäligt att nu (utom i fall, där avgiften över-skrider den ovannämnda maximigränsen) indraga anslag, som förut utgått till anstalter, mot vilkas skötsel icke varit någon anmärkning.

I betraktande därav att å alkoholistanstalt frivilligt ingående person icke kan där kvarhållas mot sin vilja, ställer sig medicinalstyrelsen dock synnerligen tveksam mot kommitterades förslag, att statsbidraget skulle utgå för varje utnyttjad vårdplats per dag. Kommitterade hava dock själva i sitt tidigare avgivna betänkande (s. 52 och 72) framhållit, att staten bör lämna bidrag till alkoholistanstalter endast under sådana villkor, att tillbörlig trygghet vinnes 'för medlens lämpliga användning och för den vid anstalterna meddelade vårdeus ändamålsenlighet'. Medel, som utgått till underhåll å alkoholistanstalt av personer, som lämna denna, innan det med vistelsen å densamma avsedda syftet blivit uppnått — något som, enligt vad erfarenheten visat, är synnerligen vanligt — hava emellertid icke fått någon ändamålsenlig användning, utan kunna tvärtom sägas vara till föga nytta utgivna. Fördenskull vill medicinalstyrelsen föreslå, att statsbidrag till enskild anstalt utgår endast för sådana personer, vilka stannat å anstalten den vid inträdet å denna överenskomna tiden eller icke före utgången av denna tid utan föreståndarens medgivande lämnat anstalten. Anstalten finge då för sådana personer, som i förväg lämna anstalten, uttaga en mot det förlorade statsbidraget svarande högre dagavgift.»

Rörande statsbidraget till anstalternas driftkostnader uttalar sig socialstyrelsen på följande sätt:

Social-
styrelsen.

»De statsbidrag, som hittills utgått till alkoholistanstalterna, hava beviljats av riksdagen efter prövning av behovet i varje särskilt fall. Genom interneringslagen hava dessa anstalter på sätt och vis blivit erkända såsom nödvändiga samhällsinstitutioner. Till följd av lagen

torde även kunna förväntas, att alkoholistvården kommer att få betydligt vidgad omfattning. Under sådana förhållanden lär det i allmänhet få anses riktigt och lämpligt, att statens understödjande verksamhet gent emot alkoholistanstalterna blir reglerad efter allmängiltiga grunder och på ett sätt, som medgiver understödets beviljande på administrativ väg.

Beträffande kommitterades förslag till omläggning av beräkningsgrunden för statsbidraget till alkoholistanstalternas driftkostnader från vårdplats- till vårddagssystemet torde enligt socialstyrelsens mening skäl kunna anföras såväl för som emot. Betraktar man statsbidraget närmast som en gottgörelse från statens sida till anstalterna för utövad vård, måste vårddagssystemet tydligtvis te sig mest rättvist. Går man åter ut från den ståndpunkten, att statsbidraget i främsta rummet har till ändamål att bereda tillfällen till erhållande av vård, att främja upprättandet och uppehållandet av alkoholistanstalter, ligger det närmast till hands att tillämpa vårdplatssystemet. Det förra systemet innebär en mer direkt maning till nit och omtanke vid vårdens utövande, så att patientantalet hålles uppe. Med det hittills använda, väsentligen på vårdplatssystemet grundade beräkningssättet har även inträffat, att statsbidrag till oförändrat belopp år efter år tilldelats anstalt, oaktat dess vårdfrekvens i hög grad nedgått. Mot vårddagssystemet kan, såsom föreningen Svenska alkoholisthem antytt, anmärkas, att det är ägnat att medföra ökad frestelse för anstalt att av ekonomiska skäl behålla patient utöver den tid, då han kunnat eller bort utskrivas — att vid tidpunkter av svag frekvens på en gång förlora både patientavgift och statsbidrag kan nämligen, särskilt naturligen ifråga om samtidig utskrivning av flera patienter, stundom vara nog så betänkligt för en anstalts affärsställning.

För de erkända anstalterna med deras utsikter till relativt mer jämn frekvens torde det vara av mindre betydelse, efter vilketdera systemet statsbidraget kommer att beräknas. Särskilt lär det gälla i avseende å de kommunala anstalterna, vilkas beläggning de kommunala myndigheterna väl komma att äga viss möjlighet att reglera. Med hänsyn till de enskilda anstalterna och särskilt de mindre av dem måste åter, såsom styrelsen för Sans Souci närmare utvecklat, en övergång till det av kommitterade föreslagna beräkningssättet förefalla ofördelaktig.

Från statsintressets synpunkt torde det enligt styrelsens förmenande finnas skäl att tillgodose ej blott kravet på rättvis gottgörelse för utövad anstaltsvård utan även behovet av tillräckligt antal tillgängliga vårdplatser. Styrelsen anser sålunda en kombination av de båda ifrågasvarande systemen erbjuda den riktigaste beräkningsgrunden för statsbidraget.

Vid fastställande av en dylik kombinerad beräkningsgrund möter svårigheten att på rätt sätt bestämma, hur stor del av bidraget skall beräknas efter vårdplats- och hur stor del efter vårddagssystemet. Betänker man emellertid, att, då en vårdplats står obegagnad, även patientavgiften bortfaller, så att endast statsbidraget lämnar ersättning för att vårdmöjligheten uppehålls, lär det under inga förhållanden kunna anses oskäligt, om hälften av statsbidraget får utgå efter vårdplatsberäkning. Styrelsen får sålunda förorda, att statsbidraget till alkoholistanstalternas driftkostnader måtte utgå med dels ett fast belopp, motsvarande hälften av det föreslagna statsbidraget per patient och dag, mångfaldigat med antalet dagar på året och befintliga vårdplatser, och dels ett belopp, svarande mot nämnda hälft, mångfaldigad med summan av de särskilda patienternas vård dagar under året. Det förstnämnda beloppet skulle naturligtvis kunna utbetalas i förskott.

Beträffande beloppen av de föreslagna statsbidragen, kronor 1.50, 1.25 och 1.00 per vård dag, torde med fog kunna anmärkas, att de äro ganska höga. För flera av de nuvarande anstalterna skulle dock, om de förbleve enskilda, kommitterades förslag sannolikt medföra avsevärd minskning av statsbidraget. Såväl Rönneholmsheimets styrelse som föreningen Svenska alkoholisthem påyrka också, på sätt ovan relaterats, höjning av statsbidraget åt enskilda anstalter. Såsom förut i detta sammanhang framhållits, måste å ena sidan alkoholistvården ställa sig relativt dyr och å den andra staten anses hava en tydlig skyldighet att möjliggöra interneringslagens fulla tillämpning. Kommitterade hava även i motiveringen till förevarande förslag och i sitt den 14 januari 1914 avgivna betänkande i ämnet anfört så vägande skäl för ifrågasättande belopp, att styrelsen icke anser sig kunna ifrågasätta någon sänkning av dem. Möjligen kan emellertid framdeles, då större erfarenhet vunnits om behovet av statsbidrag under olika förhållanden, nedsättningar på vissa håll låta sig genomföra.

Föreningen Svenska alkoholisthem har, såsom här ovan anförts, föreslagit en viss differentiering av statsbidragets belopp med hänsyn till såväl olika, strängare och mildare, klasser av erkända anstalter som ock till dylika anstalters patientantal. Föreningen har därjämte i avseende å mildare, erkända anstalter med mindre patientantal och enskilda anstalter förordat statsbidragets gradering med hänsyn till vårdavgifternas storlek. Av Rönneholmsheimets styrelse har ifrågasatts förhöjt statsbidrag för sådan å enskild anstalt vårdad patient, som undertecknat förbindelse om frivillig internering. Utöver här berörda grunder för differentiering kunna med skäl ifrågakomma andra.

En sådan är olikheten i levnadskostnader å skilda orter. En annan kan vara behovet att kunna genom avknappning å statsbidraget vinna rättelse av missförhållanden, som ej motivera bidragets indragning och därmed anstaltens stängning.

Av det anförda torde framgå, att många olika omständigheter med mer eller mindre skäl kunna ifrågakomma såsom grunder för statsbidragets differentiering. Med hänsyn härtill vill det synas styrelsen, som eljest finner den av kommitterade föreslagna tregradiga skalan lämplig, som om det möjligen skulle vara mer ändamålsenligt att ej fastslå de olika bidragsbeloppen annat än som maximivärden. Med en dylik anordning, som i viss mån skulle medgiva Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall taga hänsyn till de föreliggande omständigheterna, skulle en möjlighet hållas öppen att så småningom åvägbringa den differentiering, som eventuellt kan visa sig möjlig att genomföra.

Kommitterades förslag att binda möjligheten att erhålla statsbidrag vid en begränsning av patientavgiften till 1 krona 50 öre, respektive för befintliga anstalter med statsbidrag till 3 kronor, har, såsom framgår av vad förut anförts, från anstalternas sida mött kritik endast med hänsyn till Stockholms alkoholisthem (Eolshäll), där patientavgiften utgår med 4—5 kronor. Ehuru det ej torde vara skäl att fästa allt för stort avseende vid detta enstaka fall med dess exceptionellt höga patientavgifter, synes man kunna sätta i fråga, huruvida det finnes tillräcklig anledning att stadga en dylik begränsning. Med hänsyn till statsverkets ekonomi torde densamma ej kunna tillmätas större betydelse och ej heller till önskemålet att bereda tillgång på anstaltsvård till måttligt pris, då, såsom erfarenheten visat, anstalterna ändock torde tvingas att hålla lägsta möjliga patientavgifter för att tillförsäkra sig erforderligt klientel. Å andra sidan skulle ifrågavarande begränsning i många fall utgöra ett absolut hinder för anordnande av sådan anstaltsvård, för vilken måste beräknas en kostnad överstigande summan av patientavgift och statsbidrag till här medgivna belopp, d. v. s. enligt kommitterades förslag respektive kronor 3, 2.75 och 2.50. En anstalt av samma typ som Sans Souci skulle sålunda icke kunna upprättas. Skulle styrelsens ovan angivna förslag att bestämma statsbidragen endast till deras maximibelopp vinna nådigt bifall, komme förevarande begränsning att hava ännu mindre skäl för sig, enär Kungl. Maj:t då skulle äga tillfälle att vid fastställandet av statsbidraget inverka reglerande på patientavgiften».

Vad först angår kommitterades förslag, att statsbidragen till erkända och enskilda alkoholistanstalter, vilka bidrag hittills av riksdagen beviljats de särskilda anstalterna, skola utdelas av Kungl. Maj:t efter vissa, fastställda beräkningsgrunder, anser jag mig böra biträda det samma. Med hänsyn till den omfattning alkoholistvården nu nått, vilken omfattning antagligen kommer att ytterligare ökas, torde det nämligen i flera avseenden vara mest ändamålsenligt, att ifrågavarande ärenden i likhet med därmed jämförliga frågor, t. ex. rörande statsbidrag till tuberkulossjukvården, avgöras på administrativ väg och efter allmängiltiga normer.

För förslaget att statsbidraget skulle beräknas efter antalet vård dagar, i stället för såsom hittills väsentligen efter antalet vårdplatser, hava kommitterade onekligen anfört goda skäl. Emellertid måste det även medgivas, att alkoholistanstalterna och socialstyrelsen framfört beaktansvärda invändningar mot förslaget. För de erkända anstalterna, som antagligen komma att vara tämligen fullt belagda hela året, torde det, såsom socialstyrelsen påpekat, ej spela någon avsevärd roll, vilken-dera beräkningsgrunden, som bliver gällande. För de enskilda anstalterna däremot ställer sig saken annorlunda. Fluktuationerna i frekvensen å dem kunna nämligen, såsom särskilt styrelsen för kuranstalten Sans Souci påvisat, vara ganska betydande. Med hänsyn härtill synes försiktigheten bjuda att välja det av socialstyrelsen föreslagna beräknings-sättet, d. v. s. efter ett kombinerat vårdplats- och vårddagssystem. Detta system medför också den fördel för anstalterna, att de kunna få lyfta åtminstone hälften av statsbidraget i förskott.

Ehuru med sistberörda, kombinerade beräkningssätt flertalet anstalters skäligen behov av statsbidrag torde bli säkerställt, lär det emellertid i fråga om några anstalter, såsom företagna beräkningar, utförda med hänsyn till utnyttjade vård dagar under nästföregående år, givit vid handen, ej vara uteslutet, att även detta beräkningssätt skulle kunna medföra ett alltför stort avbräck i anstalternas ekonomi. Då det måste anses billigt, att anstalterna medgivas en viss övergångstid för att anpassa sig efter de nya förhållandena, synas anstalterna under de närmaste tre åren i regel böra tillförsäkras ett statsbidrag, uppgående minst till det belopp, som anstalten uppburit för nästföregående år, minskat med 10 %.

Mot de föreslagna bidragsbeloppen, respektive 1 krona 50 öre, 1 krona 25 öre och 1 krona, som emellertid enligt det av mig förordade beräkningssättet skulle utgå med hälften efter befintlig vårdplats och

hälften efter utnyttjad vård dag, har jag ej något att anmärka. I överensstämmelse med socialstyrelsen anser jag dock, att ifrågavarande bidragsbelopp ej böra fastslås såsom under alla förhållanden gällande utan såsom maximibelopp.

Beträffande det av medicinalstyrelsen framställda förslaget, att statsbidraget till enskild anstalt skulle utgå endast för sådana personer, som stannat å anstalten under den vid inträdet överenskomna tiden eller icke före utgången därav utan föreståndarens medgivande lämnat anstalten, torde kunna anmärkas, att en dylik begränsning skulle drabba den för vården betalningsansvarige eller eventuellt anstalten oförskyllt i de fall, d. v. s. kanske i regel, då patientens avvikande ej skäligen kan läggas den betalningsansvarige, respektive anstalten till last. Påpekas må även, att jämväl en i förtid avbruten kur möjligen kan medföra gagn ävensom att en fullständigt genomgången sådan ej sällan bliver resultatlös. Den synpunkt, medicinalstyrelsen härvidlag gjort gällande, läser för övrigt vara främmande för övriga, med alkoholistvården jämförliga verksamhetsområden, där statsbidrag förekommer.

Socialstyrelsen har, såsom förut omförmäls, ifrågasatt huruvida det finnes tillräcklig anledning att, på sätt kommitterade föreslagit, göra statsbidraget beroende därav, att patientavgiften ej överstiger 1 krona 50 öre eller, i fråga om redan befintliga anstalter med statsbidrag, 3 kronor. En sådan betingelse vore nämligen enligt styrelsens mening ej motiverad med hänsyn till statsverkets ekonomi eller önskemålet att bereda tillgång på anstaltsvård till måttligt pris men skulle i många fall omöjliggöra upprättandet av anstalter med något högre ehuru skäligen måttliga patientavgifter. Enligt min mening torde socialstyrelsen icke saknat fog för sin erinran, och tillåter jag mig med hänsyn därtill föreslå, att statsbidrag må kunna tilldelas alla anstalter, oavsett om de äro redan befintliga eller ej, för patienter, varför erlægges vårdavgift ej överstigande 3 kronor. Bibehålles ett maximum av 3 kronor, skulle ju Sans Souci ej bliva hjälpt, utan förlora sitt anslag.

Under år 1916 lära de nu befintliga eller under upprättande varande anstalterna, vilka samtliga till en början komma att hava karaktären av enskilda, erbjuda 243 å 258 vårdplatser eller, om Stockholms alkoholisthem Eolshäll, som synes komma att upphöra med sin verksamhet, icke medräknas, 223 å 238 eller i medeltal 230 sådana platser. Antager man, vilket läser vara sannolikt, att interneringslagen träder i kraft den 1 juli 1916, skulle statsbidrag till berörda anstalter komma att utgå med högst 1 krona per vård dag för nämnda års förra hälft.

Under förutsättning att samtliga dessa 230 platser äro upptagna hela halvåret eller 182 dagar, kommer statsbidraget till ifrågavarande anstalter att för nu angivna tid belöpa sig till 41,860 kronor.

Huru många av nyss nämnda anstalter, som efter interneringslagens ikraftträdande komma att verka såsom erkända, vet man för närvarande ej. Lika litet låter det sig bedöma, i vilken omfattning de av ifrågavarande anstalter, som eventuellt bliva erkända, komma att mottaga tvångsinternerade, respektive frivilligt internerade. Under sådana förhållanden synes man, såsom även av medicinalstyrelsen vid en motsvarande beräkning föreslagits, skäligen kunna i genomsnitt beräkna statsbidraget till högst 1 krona 25 öre per vård dag för årets senare hälft. För sistnämnda tid, antagen till 183 dagar, skulle sålunda till merberörda anstalter kunna komma att utgå ett statsbidrag av 52,612 kronor 50 öre.

Förutom nu omförmälda anstalter läser det kunna förväntas, att Stockholms och Göteborgs kommuner komma att upprätta var sin anstalt med 100, respektive 25 vårdplatser. Dessa anstalter skulle väl huvudsakligen bliva avsedda för tvångsinternerade patienter, d. v. s. sådana, för vilka statsbidraget högst kan uppgå till 1 krona 50 öre. Under antagande att dessa 125 platser skulle bliva fullt upptagna under senare hälften av året, beräknad till 183 dagar, komme statsbidraget till nu ifrågavarande anstalter att belöpa sig till 34,312 kronor 50 öre.

Sammanlagt skulle sålunda statsbidraget till driftkostnaderna vid de erkända och enskilda alkoholistanstalter, som, så vitt man nu kan döma, komma att vara i verksamhet under år 1916, kunna uppgå till ett belopp av 128,785 kronor. Detta belopp är emellertid, såsom förut anmärkts, beräknat med hänsyn till full beläggning under hela den tid av året, som vederbörande anstalter äro i verksamhet, en förutsättning, som naturligtvis ej kommer att vara för handen. Särskilt lära förut berörda kommunala anstalter, som ju för sin beläggning väsentligen skulle bliva beroende av Kungl. Maj:ts befallningshavandes förordnanden enligt interneringslagen, ej kunna förvänta många patienter under den första och antagligen ej heller under den andra månaden efter lagens ikraftträdande.

Anslagssumman för statsbidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader under år 1916 torde således, även med hänsyn tagen till någon eventuell ökning av vårdplatserna och de av mig föreslagna bestämmelserna under en övergångstid, kunna avrundas till 125,000 kronor.

Statsbidrag
till anord-
nande av
erkända
anstalter.
Kommitte-
rade.

Kommitterade hava ansett sig böra framhålla, att även med anvisande av ett relativt högt driftbidrag av statsmedel tämligen små utsikter finnas för tillkomsten av erforderligt antal erkända anstalter. Kommitterades undersökningar hade nämligen givit vid handen, att åtminstone »föreningar, stiftelser och andra» näppeligen kunde tänkas taga initiativ till anordnandet av nya sådana anstalter, därest de icke kunde beräkna någon statshjälp för igångsättande av företaget. Kommitterade ansågo därför angeläget, att statsmedel funnes tillgängliga för att stimulera det frivilliga intresset och stödja detsamma vid anstaltsväsendets utvidgande. Särskilt kunde det visa sig nödvändigt att på detta sätt bereda nödig tillgång till vård av kvinnliga internerade.

I sitt tidigare betänkande lämna kommitterade på denna punkt en närmare utredning, av vilken torde böra återgivas följande:

»Det bör därvid uppmärksammas, att den starka tillväxten under de senaste åren av nya anstalter och vårdplatser tydligen möjliggjorts endast genom de lämnade statsbidragen för detta ändamål. Samtliga de anstalter, som nu planeras, beräkna ock väsentliga statsanslag till byggnader och inventarier såsom oundgängliga förutsättningar för att kunna träda i verksamhet. Dessa omständigheter synas onekligen tyda på ett starkt behov av statens medverkan redan vid anstalternas startande eller utvidgande, därest det förefintliga vårdbehovet skall kunna fullt tillgodoses. Kommitterade hava därav föranletts att taga under övervägande, huruvida icke staten borde, såsom fallet är beträffande t. ex. tuberkulosvården, lämna visst understöd vid anstalters inrättande.

Härvid bör emellertid å andra sidan beaktas, att genom interneringslagen vården av alkoholister huvudsakligen blivit en kommunal angelägenhet, under det att hittills endast frivilliga föreningar och stiftelser med sina begränsade resurser ägnat intresse åt densamma. Att dessa korporationer behöft och även fått viss medverkan av staten redan vid anläggandet av anstalter, synes förklarligt. Något annorlunda måste emellertid frågan ställa sig beträffande kommuner och län.

Redan de begränsade proportioner, som den ifrågavarande alkoholistvården måste få, särskilt i jämförelse med tuberkulosvården, giva frågan om byggnadskostnader och dylikt en helt annan och mindre betydelse. Medan vidare de stränga hygieniska kraven på tuberkulosanstalter i regel nödvändiggöra nybyggnader för ändamålet, kunna tillfyllestgörande alkoholistanstalter mycket väl inrättas i äldre och för egentliga sjukvårdsändamål numera otjänliga byggnader, i andra tillgängliga offentliga lokaler eller rent av i vanliga större boningshus. Kostnaderna för anstaltens upprättande kunna sålunda ställa sig så billiga, att ur denna synpunkt några svårare hinder ej behöva möta för större kommuner eller län. De nu anförda omständigheterna giva också vid handen, att ett eventuellt statsbidrag icke lämpligen kunde utgå i visst förhållande till byggnadskostnaden. Det torde i själva verket icke bliva lätt att finna en lämplig och rättvist verkande beräkningsgrund för bidrag till upprättande av anstalter, där den huvudsakliga kostnaden komme att allt efter omständigheterna gälla inköp av jordegendom, jordbruksinventarier eller verkstadsinventarier, uppförande av

lantbruksbyggnader, badhus eller verkstadslokaler, anläggande av trädgård eller drivhus o. s. v.

Kommitterade anse sig därför icke kunna förorda, att statsbidrag till alkoholistanstalters upprättande skall i allmänhet kunna påräknas. Ätminstone vad angår anstalter, upprättade av kommuner och län, lärer denna regel böra undantagslöst kunna tillämpas.

Något annorlunda ställer sig dock frågan beträffande erkända anstalter, som upprättas av föreningar, stiftelser och andra. Skulle kommuner och län visa större intresse för denna anstaltsvård, uppkommer givetvis mindre behov av det enskilda initiativets insatser; det torde då visa sig obehövt att genom statsbidrag stimulera det enskilda initiativet på detta område. Om däremot icke kommuner och län i avsevärd utsträckning lämna sin medverkan, synes det oundgängligt att genom ekonomisk uppmuntran åt korporationers och andras intresse för saken skaffa nödig tillgång på vårdplatser.

Kommitterade anse sålunda, att frågan om statsbidrag till alkoholistanstalters upprättande måste bedömas med hänsyn till det aktuella vårdbehovet och sålunda bliva beroende på prövning i varje särskilt fall; såsom regel bör dock icke sådant understöd utgå till landsting eller kommun.»

I sitt slutliga förslag i ämnet hava kommitterade emellertid förutsett, att för år 1916 ett runt belopp, förslagsvis beräknat till 30,000 kronor — med vilket belopp tillkomsten av c:a 60 nya vårdplatser kunde främjas — skulle för ändamålet av riksdagen ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. Frågan, huruvida för samma ändamål behövde anvisas ett mindre belopp för ytterligare något år, ansågo kommitterade icke kunna ännu bedömas.

Rörande kommitterades förslag i denna del har medicinalstyrelsen anfört följande:

»Hittills har vid framställning till riksdagen om anslag till byggnadsarbeten och dylikt till alkoholistanstalter närmare redogörelse lämnats för varje särskilt fall, där sådant bidrag begärts, och har riksdagen också beslutat vissa belopp till varje särskild anstalt. Naturligtvis skulle det erbjuda vissa fördelar, om riksdagen varje år endast ansloge en viss summa, vilken ställdes till Kungl. Maj:ts disposition för fördelning mellan de olika anstalterna, som begärt anslag av ifrågavarande art. En sådan ordning synes dock medicinalstyrelsen böra förutsätta, att riksdagen angiver vissa grundprinciper för anslaget fördelning. I detta hänseende hava kommitterade emellertid endast anfört, att bidrag icke bör utgå till upprättandet av kommunala anstalter, en ståndpunkt, till vilken medicinalstyrelsen för sin del också ansluter sig. Däremot hava kommitterade icke gjort något uttalande, enligt vilken princip anslag för erkända anstalters anordnande bör utgå till föreningar, stiftelser eller enskilda, som ärna upprätta sådan anstalt. Med avseende härpå skulle medicinalstyrelsen vilja förorda en ordning liknande

den för tuberkulossjukvårdsanstalter gällande. För anordnandet av sådana utgår, som bekant, bidrag med högst hälften av den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna byggnadskostnaden, däri ej inberäknad utgift för anskaffandet av byggnadstomt, dock med den inskränkning att statsbidraget icke får överskrida 1,000 kronor för varje vårdplats. Det kan dock ifrågasättas, huruvida ett så stort belopp som 1,000 kronor per plats bör utgå för anordnande av alkoholistanstalt. Då emellertid kostnaderna för upprättande av dylik ofta torde komma att uppgå till 2,000 kronor per plats och det under sådana omständigheter torde behövas, att staten bidrager med halva summan för att överhuvudtaget göra det möjligt för vederbörande föreningar eller stiftelser att få planerade anstalter till stånd, är det dock för främjande av anstaltsväsendets utveckling önskligt, att maximibeloppet för statsbidrag till upprättande av erkänd anstalt icke sättes lägre än 1,000 kronor per plats. Kommitterades förslag, att till anordnande av enskild anstalt statsbidrag icke bör utgå, biträdas av medicinalstyrelsen.

Enligt vad medicinalstyrelsen inhämtat, hava några av de nuvarande alkoholistanstalterna även detta år begärt anslag för reparationer, förbättringar och dylikt. På grund av vad ovan anförts, bör för sådant anslags beviljande nu det villkor uppställas, att anstalten förklarar sig villig bliva erkänd anstalt. I övrigt bör vid ifrågavarande anslags beviljande hänsyn tagas till vad anstalten i fråga förut för enahanda ändamål erhållit i statsbidrag, då den sammanlagda summan härav och det, som ytterligare beviljas till byggnader och dylikt, givetvis icke bör överskrida det maximibelopp per plats, som riksdagen kan komma att bestämma.»

Social-
styrelsen.

Socialstyrelsen ansluter sig likaledes till kommitterades uppfattning, att statsbidrag till uppförande eller inrättande av alkoholistanstalter bör utgå endast till föreningar, stiftelser och andra — sålunda icke till landsting och kommuner —, som vilja upprätta erkända anstalter. Kommitterade hade förslagit att såsom villkor för sådant statsbidrags erhållande kräva förbindelse av vederbörande att icke utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande i framtiden använda anstalten till annat än det med densamma avsedda ändamål. Socialstyrelsen anmärker, att det med sagda bestämmelse avsedda syfte möjligen, där förhållandena så medgiva, kunde bättre tillgodoses på det sätt, att staten förbehåller sig rätt till bidragets återbekommande i fall av anstaltens användande till annat ändamål samt att denna rätt säkerställes genom inteckning i anstaltens fastighet. Även styrelsen erinrar om önskvärdheten av fast-

ställande av vissa grunder, exempelvis visst högsta belopp per vårdplats och visst förhållande till på annat sätt anskaffade medel, för statsbidragets beräkning i de särskilda fallen.

Med avseende å förevarande ämne ifrågasätter socialstyrelsen slutligen, huruvida överhuvudtaget behovet av statsbidrag till anstalters uppförande och inrättande lämpligen kan tillgodoses på det sätt kommitterade föreslagit. Detta behov torde nämligen bliva så varierande till storlek och hänföra sig till så mångskiftande förhållanden, att en stadigvarande reglering av detsamma måste förefalla vansklig. Måhända vore mer ändamålsenligt att fortgå på den hittills anlitade vägen och överlämna åt riksdagen att besluta om bidrag i varje särskilt fall. Till bidrag till mindre omfattande reparationer och anskaffning av inventarier och dylikt borde dock Kungl. Maj:t äga tillgång till ett årligt anslag, ej understigande 10,000 kronor.

I likhet med kommitterade och ämbetsverken finner jag ådagalagt, att det trängande behovet av tillgång till erkända anstalter bör från statens sida främjas genom statsbidrag till anordnandet av sådana anstalter, men att dylikt bidrag ej bör tillgodokomma landsting eller kommuner. Det torde vara otvivelaktigt, att endast på detta sätt staten kan undgå att själv med större kostnader åvägbringa erforderliga vårdplatser. Tydligt synes ock vara, att några fullt tillfredsställande allmängiltiga grunder ej lämpligen kunna nu fixeras för beräkning av sådant bidrags belopp, utan att detsamma måste fastställas för varje särskilt fall. Tveksamt synes däremot vara, huruvida denna prövning bör överlåtas åt Kungl. Maj:t inom ramen av anvisat anslag eller om varje framställning om bidrag bör framgent såsom hittills underställas riksdagen. Det förra tillvägagångssättet, som redan vunnit tillämpning på åtskilliga jämförliga områden, erbjuder onekligen vissa praktiska fördelar, bland andra den att, såsom kommitterade tänkt sig, väsentligt förkorta tiden för behandlingen av dylika bidragsfrågor. Med hänsyn till den nyss påpekade svårigheten att nu angiva närmare grunder för beräkning av ifrågavarande bidrag samt den bristande erfarenheten i allmänhet rörande anstaltsvårdens gestaltning i samband med interneringslagens ikraftträdande, lär emellertid med avgörandet av detta spörsmål nu böra få anstå. Vid sådant förhållande böra givetvis här till behandling upptagas de framställningar om anslag till anstalters byggnader, inventarier och dylikt, som nu föreligga.

Departements-
chefen.

Dessförinnan anser jag mig dock böra något beröra ett par i det föregående omnämnda mera principiella spörsmål, som i viss mån få anses

gälla även de nu förevarande anslagsäskandena. Medicinalstyrelsen har, som nämnts, föreslagit, att för tillmötesgående av dessa framställningar måtte såsom villkor uppställas, att vederbörande anstalt förklarar sig villig bliva erkänd anstalt. Detta krav överensstämmer tydligen med de förutsättningar, under vilka kommitterade gjort sin framställning i ämnet, och lärer i allmänhet nu böra vidhållas. Å andra sidan är att märka, att då närmare villkor för anstalters erkännande såsom allmänna icke ännu kunnat bestämt fixeras eller i tillämpning fastslås, det icke nu kan avgöras, huruvida de ifrågakvarande anstalterna överhuvud kunna vinna erkännande såsom allmänna. Vid sådant förhållande lärer det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning av i varje fall förekommande omständigheter bestämna, huruvida det ifrågasatta villkoret skall uppställas eller icke.

Av socialstyrelsen har ifrågasatts, att staten skulle, där förhållandena så medgiva, vid beviljande av bidrag, varom här är fråga, förbehålla sig rätt till bidragets återbekommande, därest anstalten användes till annat ändamål, ävensom säkerställa denna rätt genom in-teckning i anstaltens fastighet. Med avseende härå erinrar jag, att i vissa fall, där vederbörande förening eller stiftelse icke själv är ägare till fastigheten, in-teckningssäkerhet icke skäligen kan påfordras. Då emellertid ett dylikt förfarande, som i allmänhet torde vara tillämpligt, uppenbarligen är ägnat att på ett mera effektivt sätt, än hittills varit förhållandet, betrygga statsmedlens användande för avsett syfte, synes detsamma böra såvitt möjligt komma till användning.

Jag övergår härefter till de från vissa anstalters styrelser inkomna framställningarna om statsbidrag för ifrågakvarande ändamål.

*Kuranstalten
Solvik å
Styrsö.*

På grund av särskilda framställningar har riksdagen under vartdera av åren 1912 och 1913 beviljat ett anslag av 7,000 kronor till en nybyggnad vid *kuranstalten Solvik å Styrsö*, varjämte riksdagen nästlidna år anvisat 8,000 kronor för fullbordande och inredning av oför-mälda nybyggnad vid anstalten.

Uti en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu styrelsen för västra Sveriges blåbandsförbund ytterligare anhållit om ett statsanslag av 7,101:95 kronor för avslutande och ändamålsenlig inredning av mer-omnämnda nybyggnad.

I en senare inlämnad skrivelse har förbundsstyrelsen meddelat, att den för anstaltsbyggnaden i fråga utgivit:

under år 1913	kronor	7,689: 90	
» » 1914 till och med oktober månad	»	18,374: 36	
den 6 november 1914 för värmeledning	»	976: 40	
» » » » » möbler	»	730: 20	
» » » » » för linoleum- mattor	»	542: 28	
därjämte för ett ved- och materialskjul	»	788: 81	29,101: 95

Såsom ovan nämnts, har omförmälda styrelse av statsverket för samma nybyggnad mottagit:

år 1912	kronor	7,000: —	
» 1913	»	7,000: —	
» 1914	»	8,000: —	22,000: —
			återstår kronor 7,101: 95

Bland ovanstående utgifter är emellertid upptaget ett belopp av 788: 81 kronor för uppförande av ett ved- och materialskjul. Frånräknas denna post, återstår sålunda för själva anstaltsbyggnaden 28,313: 14 kronor.

För bestridande av de överskjutande utgifterna har förbundsstyrelsen nödgats upptaga ett banklån och, då varken styrelsens medlemmar personligen eller västra Sveriges blåbandsförbund hava tillgångar att betala denna skuld, har styrelsen ansett sig nödsakad att anhålla om statsbidrag till gäldande av densamma.

Socialstyrelsen, som i ärendet avgivit utlåtande, erinrar, att enligt den ursprungliga planen för nybyggnaden ifråga kostnaderna för densamma beräknats till 21,000 kronor. I överensstämmelse härmed beviljade riksdagen på förbundsstyrelsens framställning under vartdera av åren 1912 och 1913 7,000 kronor för nämnda byggnads uppförande, varjämte anstalten enligt vad som blivit förutsatt vid behandlingen av ifrågavarande anslagskrav hade att för ändamålet påräkna av statsmedel ytterligare 7,000 kronor eller tillsammans 21,000 kronor. I sin förnyade framställning till 1914 års riksdag förmälde emellertid förbundsstyrelsen, att kostnaderna till följd av vissa utvidgningar i den tidigare planen — bestående i vissa sanitetstekniska anordningar och byggnadens förseende med inventarier — stigit till 24,990 kronor, varför styrelsen då anhöll om motsvarande höjning i statsanslaget. Sty-

Socialsty-
relsen.

relsen begärde sålunda vid sistnämnda tillfälle ytterligare 10,990 kronor, i stället för beräknade 7,000 kronor. På Kungl. Maj:ts förslag beviljade riksdagen 8,000 kronor.

I föreliggande ansökning uppvisar förbundsstyrelsen, att den för byggnadens uppförande och inredning numera utbetalt 28,313: 14 kronor och, då anstalten för samma ändamål av staten redan uppburit 22,000 kronor, anhåller styrelsen nu att återstoden eller 6,313: 14 kronor måtte anvisas av statsmedel tillika med ett belopp å 788: 81 kronor, som utgivits för uppförande av ett ved- och materialskjul. Som förbundsstyrelsen icke uppgivit, att några ytterligare utvidgningar skett i den tidigare framlagda planen för den nya anstaltsbyggnaden, syntes det socialstyrelsen vara anledning antaga, att merkostnaden uteslutande vore beroende på otillförlitliga kostnadsberäkningar. Då emellertid enligt socialstyrelsens mening staten icke rimligtvis borde påtaga sig ansvaret härför, fann styrelsen sig icke kunna tillstyrka något ytterligare statsbidrag för anstaltsbyggnaden ifråga eller för dess förseende med inventarier. Däremot ansåg styrelsen skäligt, att nyssnämnda kostnad för uppförande av ett ved- och materialskjul gäldades av statsmedel.

Departements-
chefen.

Såsom jag anfört vid föregående års proposition i detta ämne, måste allvarliga betänkligheter uppkomma mot framställningar om statsbidrag till bestridandet av kostnadsökningar för anordningar, som redan tidigare blivit vederbörligen prövade. När vidare förbundsstyrelsen icke anfört några särskilda skäl för att kostnadssumman för anstaltsbyggnaden icke kunnat begränsas till förut beräknat belopp, anser jag mig icke kunna förorda ytterliga statsanslag till nämnda byggnad. Däremot vill jag i likhet med socialstyrelsen tillstyrka statsbidrag för bestridande av kostnaderna för omnämnda ved- och materialskjul. Bidragets belopp torde emellertid lämpligen kunna avrundas till 800 kronor.

Strängnäs
stifts
alkoholisthem
vid Härnö.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen år 1910 medgivit, att av de till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder avsatta medel finge utgå 17,000 kronor såsom bidrag till anordnande av *Strängnäs stifts alkoholisthem vid Härnö*, nära Mariefred. Därefter har riksdagen ytterligare beviljat hemmet dels år 1912 ett anslag av 7,270 kronor till bestridande av kostnaderna för vissa nybyggnads- och ändringsarbeten vid anstalten ävensom för anskaffning av vissa inventarier, dels år 1913 ett anslag av 1,000 kronor till anskaffande av linoleummattor vid anstalten, dels ock

slutligen år 1914 ett anslag av 1,535 kronor till bestridande av kostnaderna för uppförande av ett kallbadhus och en båtbyggga.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu styrelsen för alkoholisthemmet anhållit om följande anslag, nämligen 1,214 kronor för tillgodoseende av anstaltens vattenbehov samt förbättring av badrummet, 257 kronor till anskaffande av skärmaskin och stilar för bokbinderiarbete samt 365 kronor till inköp av en utombordsmotor.

Av ansökningshandlingarna framgår bland annat, att den nuvarande pumpanordningen, som lämnar vatten till såväl varmbadhuset som huvudbyggnaden, icke fungerar nöjaktigt ävensom att dricksvattenskällan måste fördjupas och skyddas mot ytvattnets nedträngande. Styrelsen framhåller vidare, att det vore synnerligen önskligt, att skärmaskiner och stilar för bokbinderiarbete kunde anskaffas, enär dylikt arbete är lätt att lära och väl lämpar sig för patienterna, när utarbetet vid lantegendomen till följd av årstiden måste upphöra.

Socialstyrelsen anför i sitt utlåtande följande.

Då socialstyrelsen ansåge det synnerligen önskligt, att anstalten utrustas med skärmaskin och stilar till bokbinderiarbete i och för patienternas förseende med lämpligt arbete, funne sig styrelsen böra tillstyrka det begärda statsbidraget för inköp av nämnda arbetsutensilier. Ävenså ville styrelsen tillstyrka det äskade beloppet för inköp av en utombordsmotor, enär en dylik torde komma att bliva till stor nytta för anstalten och kostnaden för densamma icke vore alltför avsevärd.

Beträffande det begärda statsunderstödet för tillgodoseende av anstaltens vattenbehov samt förbättring av badrummet, sönderföle det samma i följande poster, nämligen 840 kronor till en ny pump med körvandring, 300 kronor till förbättrande av dricksvattenskällan samt 74 kronor till vissa ändringar i badrummet.

Anstaltens styrelse syntes sålunda hava räknat på att få en tämligen dyrbar pumpinrättning till anstaltens vattenledning. Det torde emellertid enligt socialstyrelsens mening kunna ifrågasättas, huruvida icke anstalten med sin nuvarande storlek kunde vara betjänt med en enklare sådan. Vid sådant förhållande och då styrelsen icke hade någonting att erinra mot de två sistnämnda anslagsposterna, ansåge sig styrelsen för nu ifrågavarande ändamål böra tillstyrka i runt tal 800 kronor.

På av socialstyrelsen angivna skäl anser jag mig böra förorda, att hemmet av statsmedel tilldelas 800 kronor för tillgodoseende av dess vattenbehov samt förbättring av badrummet, 257 kronor till an-

Social-
styrelsen.

Departements-
chefen.

skaffande av skärmaskin och stilar för bokbinderiarbete samt 365 kronor till inköp av en utombordsmotor. Jag vill dock framhålla, att jag till en början ställt mig ganska tvekande i fråga om det sist nämnda anslagskravet. Sedan jag emellertid erfarit, att hemmets förbindelse med Mariefred, dit anstalten dagligen levererar mjölk och där en väsentlig del av hemmets förnödenheter inköpas, sommartiden i huvudsak uppehålls medelst roddbåt — enligt uppgift tager enkel färd en halv timme — anser jag mig böra tillstyrka även ifrågavarande belopp.

Frälsnings-
arméns
alkoholisthem
å Kurön.

Riksdagen har under vartdera av åren 1912 och 1913 anvisat 6,000 kronor såsom bidrag till inventarier för *frälsningsarméns alkoholisthem för mindre bemedlade å Kurön* samt under år 1914 beviljat ett belopp av 8,000 kronor till inköp av inventarier för anstalten och förbättring av dess bostadsförhållanden.

Uti en till Kungl. Maj:tt ingiven skrift begär nu frälsningsarmén 8,000 kronor för uppförande vid anstalten av en finsk badstu med karbad och dusch samt tvättstuga med ångtork och mangelbod. I ansökningsfrågan framhålles, att det särskilt under vintertiden möter svårigheter att få tvättkläder torra. Kostnaderna för den ifrågasatta byggnaden fördela sig enligt infortrat kostnadsförslag på följande sätt:

Betongarbeten 53×0,40×1,5 kbm. = 31,8 kbm. å 20 kronor kbm.....	kronor	636:—
Schaktning eller bergsprängning 53×0,60×0,60 kbm = 19,08 kbm. å 5 kronor kbm.....	»	95:—
Skorstensmur 1,30×0,60×11 kbm. = 8,58 kbm. å 22 kronor kbm.....	»	189:—
Putsningsarbeten av d:o 2,6×1,20×11 kvm. = 34,3 kvm. å 1 kronor kvm.....	»	34:—
Ytterväggar av 3" plank med panel av 1" bräder och papp å båda sidor 200 kvm. å 7 kronor kvm.....	»	1,400:—
Innerväggar av 2½" plank, boaserade å båda sidor av ¾" bräder 170 kvm. å 5 kronor kvm.....	»	850:—
Bjälklag av 3"×9" plank inklusive underpanel, fyllning och golv 117 kvm. å 5,50 kronor kvm.....	»	643:50
Cementgolv å stenskarvsfyllning 117 kvm.×5,50.....	»	643:50
Takpanel med papp å vinden 170 kvm.×1,50.....	»	255:—
Snickerier, fönster och dörrar 19 st. fönster 0,80×0,40×19 = 6,08 kvm. å 12 kronor kvm.....	»	73:—
4 st. fönster 1,5×1,20×4 = 7,20 kvm. å 12 kronor kvm.....	»	86:—
3 st. fönster 1×1,20×3 = 3,60 kvm. å 12 kronor kvm.....	»	43:—
8 st. fönster 1×1,20×8 = 9,60 kvm. å 12 kronor kvm.....	»	116:—
Ytterdörrar med överljus 4 st. 1×3 å 30 kronor kvm.....	»	120:—
Enkeldörrar 6 st. 0,90×2,1 å 15 kronor kvm.....	»	90:—
D:o 5 st. 0,65×2,1 å 12 kronor kvm.....	»	60:—
Inredning i badstu.....	»	300:—
» i tvättrum.....	»	100:—
» i avklädningsrum.....	»	200:—
» i tvättstuga med panna.....	»	200:—
» i linnerum.....	»	50:—
Innertrappa.....	»	150:—

Transport kronor 6,334:—

Yttertrappa med förstugubroar.....	Transport kronor	6,334:—
Förstärkning för vattencistern	»	200:—
Yttertak med takstolar, panel och papp 14×14 kvm. = 196 kvm. à 3 kronor kvm.	»	300:—
Skorstensbeslag, stuprör och övriga utvändiga plåtarbeten samt smide.....	»	588:—
Målning	»	250:—
Rörledning och badattiralj	»	400:—
Oförutsedda utgifter	»	1,500:—
Ritningar och kontollantarvode	»	400:—
Frakter	»	225:—
	»	200:—
	Summa kronor	10,397:—

I sitt utlåtande framhåller socialstyrelsen, att det syntes själfallet, att en så stor anstalt som denna — anstalten har numera plats för 40 patienter, varjämte tillkommer anstaltens personal, uppgående till ett tiotal personer — måste äga ändamålsenliga anordningar för rengöring av tvättkläder. Dylika anordningar saknades emellertid för närvarande.

Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen framhåller tillika, att det särskilt med hänsyn till det stora patientantalet måste anses föreligga ett verkligt behov att vid anstalten bereda möjligheter till varmbad under vintertiden. Med hänsyn härtill och då frälsningsarmén hitintills icke uppburit statsbidrag för anstaltens anordnande i annan mån än till inköp av inventarier och till viss inredning, tillstyrker socialstyrelsen framställningen.

Mot beviljande av det begärda anslaget av 8,000 kronor till uppförande av den planerade nybyggnaden vid anstalten har jag intet att erinra.

Departementschefen.

På Kungl. Maj:ts förslag beviljade riksdagen under nästlidet år ett anslag av 2,500 kronor till anordnande av *Flodakolonien nr 2 i Hästveda*.

*Flodakolonien
nr 2
i Hästveda.*

Föreningen Floda kolonier u. p. a. anhåller nu i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift om ytterligare 10,000 kronor av statsmedel för uppförande av en ny anstaltsbyggnad vid kolonien.

Till stöd härför har av föreningen anförts bland annat följande.

Genom det anslag av statsmedel, som redan beviljats Flodakolonien nr 2, har det blivit möjligt att bereda plats vid densamma för 10 kolonister förutom personalen. Som föreningen emellertid beräknat att här kunna mottaga ett tjugotal kolonister, planerar den nu att uppföra en större byggnad, som skulle bliva huvudbyggnaden vid kolonien. Då denna byggnad uppförts, skulle finnas plats:

1) i huvudbyggnaden för föreståndare och kökspersonal samt 8 kolonister,

- 2) i gamla mangårdsbyggnaden för vårdare samt 8 kolonister,
 3) i logementet för vårdare och 6 kolonister.

Därefter tänker sig föreningen koloniens utveckling fortgå genom upprättande av kolonat enligt den metod, som föreningen vid Floda nr 1 tillämpat. Till denna gren av arbetet hade — enligt föreningens förklaring — allmänheten visat sig så villig att lämna gåvor, att statsunderstöd icke torde behöva sökas. År 1914 hade sålunda enskilda och föreningar till Floda nr 1 lämnat medel till uppförande av sex kolonatstugor till en beräknad kostnad av 13,000 kronor.

Av föreningens stadgar framginge, att föreningen i sitt alkoholistvårdsarbete åtog sig de alkoholister, som vållade staten, kommunerna och enskilda de största svårigheterna och kostnaderna, eller de alkoholister, som samhället framför allt borde vara intresserat av att få omhändertagna. Vidare framginge av stadgarna, att föreningen, fullt övertygad om olämpligheten av att efter en kortare tid släppa dessa alkoholister ut i sin förra omgivning, icke inskränkte sin verksamhet till ett halft eller helt års bortklemmande »kurbehandling» utan under årtal och från och med andra året utan årsavgift fostrade dem till samhällsdugliga, självförsörjande män samt sökte bereda dem hem och framtid.

På grund av detta förhållande hade även platserna vid Floda-kolonierna alltid rönt så stor efterfrågan, att föreningen ej kunnat mottaga alla sökande, under det att övriga redan förefintliga kuranstalter för alkoholister i regel ej fått alla sina platser belagda.

Enligt medföljande kostnadsberäkning komma utgifterna för den nya anstaltsbyggnaden att ställa sig sålunda: grunden och källaren med cementgolv kronor 400: —; murning kronor 300: —; stolpar och bjälkar kronor 700: —; 200 tolfte spåntade bräder kronor 1,400: —; golvbräder kronor 700: —; takpapp, läkt och spik kronor 300: —; väggpapp kronor 70: —; panel utvändigt kronor 200: —; fönster och dörrar kronor 425: —; tre verandor kronor 500: —; arbetslön kronor 1,200: —; lås och glas kronor 100: —; spik kronor 200: —; cementtrappor kronor 150: —; fotlister och foder kronor 150: —; panel invändigt kronor 150: —; trappor till vind m. m. kronor 75: —; framforsling kronor 300: —; 10 kakelugnar kronor 1,250: —; spis kronor 100: —; målning och tapetsering kronor 1,200: —. Summa kronor 9,870: —.

I sitt utlåtande har socialstyrelsen anfört följande:

I fråga om detta anslagskrav tillåte sig styrelsen framhålla, att en uteslutande god erfarenhet vunnits av den verksamhet å alkoholistvår-

dens område, som förut utövats av sällskapet för kristlig social nykterhetsverksamhet och som numera övertagits av föreningen Floda kolonier u. p. a., och att vid sådant förhållande en utökning av verksamhetens omfattning måste anses synnerligen önskelig. Då styrelsen vidare ingenting hade att erinra mot den företedda byggnadsplanen, funne styrelsen sig böra tillstyrka bifall till framställningen — dock syntes statsbidragets belopp böra begränsas vid kostnadsberäkningens slutsumma.

Då jag till fullo delar socialstyrelsens uppfattning i fråga om föreningens verksamhet, har jag icke tvekat att giva mitt förord till föreningens framställning. Dock anser jag i likhet med socialstyrelsen, att statsanslaget icke bör överstiga den beräknade kostnadssumman eller 9,870 kronor.

Departements-
chefen.

Styrelsen för *arbetshemmet Björknäs* anhåller om ett statsanslag av 4,000 kronor som bidrag till uppförande av en svinhusbyggnad vid hemmet. I ansökningen härom framhåller styrelsen, att till de grundsatser, som av hemmet tillämpas vid fullföljandet av dess mål att till hälsa och karaktär återställa lösdrivare och frigivna fångar, som lida under följderna av alkoholmissbruk, men dock äro arbetsföra, också hör att vänja dem vid flitigt arbete.

Arbetshemmet
Björknäs.

Tillfälle till sådant lämnade den lantegendom, som tillhörde hemmet, ehuru dock ej tillräckligt. Särskilt under vintertid kunde för närvarande ej flera än sju skyddslingar sysselsättas härmed. För att utvidga sin verksamhet vore det alltså för hemmet nödvändigt, att arbetsmöjligheterna vid hemmet ökades.

Styrelsen vore för detta ändamål närmast betänkt på att för hemmets räkning å egendomen uppföra en svinhusbyggnad och vore det styrelsens avsikt att låta byggnadsarbetena utföras genom hemmets skyddslingar. När svinhuset, som vore avsett för c:a 50 svin, kommit till stånd, kunde det giva nyttig och för hemmets framtida ekonomi förmanlig sysselsättning åt dess skyddslingar.

Enär styrelsen saknade tillgångar för detta välbehöfliga byggnadsföretag och den ej heller hade förhoppning att kunna på frivillig väg insamla erforderliga medel för dess utförande, särskilt som hemmet för sin tidigare verksamhet måste söka att erhålla gåvor till fyllande av en brist av över 5,000 kronor, hade styrelsen hoppats att få hjälp härtill av staten.

Vid ansökningen var fogat ett specificerat kostnadsförslag till ifrågasvarande byggnad, slutande å ett belopp av 4,036 kronor 40 öre.

Socialstyrelsen.

Uti infortrat utlåtande har socialstyrelsen anfört följande:

Av ansökningshandlingen ävensom utav de handlingar, styrelsen för anstalten företett vid framställning om driftanslag för år 1914, inhämtades, att med anstalten vore förenat ett ganska betydande jordbruk och att ett viktigt led i anstaltsvården bestode i patienternas sysselsättning med jordbruksgöromål. För att emellertid kunna giva sysselsättning åt ett större antal patienter, särskilt under vintertiden, hade hemmets styrelse tänkt att jämväl inrikta verksamheten på en av jordbrukets binäringar, svinkötseln. Härför bleve det emellertid nödvändigt att uppföra en ny svinhusbyggnad, vilken — fränsett själva byggnadsarbetet, som i huvudsak skulle utföras av patienterna — komme att draga en materialkostnad av 4,000 kronor. Det syntes styrelsen välbetänkt att på föreslaget sätt söka draga större ekonomisk nytta av jordbruksdriften och vore det anledning antaga, att anstalten komme att draga en avsevärd fördel av den nya verksamhetsgrenen. Då därjämte arbetshemmet Björknäs icke förut uppburit något statsbidrag för anstaltens anordnande och utrustande, tillstyrkte styrelsen det begärda statsbidraget.

Departementschefen.

Otvivelaktigt synes den beräknade kostnaden tämligen hög för en byggnad av här ifrågavarande slag. Som densamma emellertid kommer att erhålla en avsevärd storlek och kostnadsberäkningarna, enligt vad jag inhämtat, äro uppgjorda av därtill kompetent person, har jag likväl — då jag ingenting har att erinra mot själva ändamålet med det begärda anslaget — ansett mig böra förorda hela beloppet.

Vid bifall till vad jag sålunda hemställt, skulle under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, statsmedel utgå för nedan angivna ändamål enligt följande fördelning:

till bestridande av kostnaderna för ett ved- och materialskjul vid kuranstalten Solvik å Styrso	kronor	800: —
såsom bidrag till kostnaderna för vissa ändrings- och reparationsarbeten vid Strängnäs stifts alkoholisthem vid Härnö ävensom för inköp av skärmaskin och stilar för bokbinderiarbete samt en utombordsmotor åt hemmet	»	1,422: —
såsom bidrag till kostnaderna för uppförande av finsk badstu med karbad och dusch samt tvättstuga med ångtork och mangelbod vid fräls-		

ningsarméns alkoholisthem för mindre bemedlade å Kurön	kronor	8,000: —
till uppförande av en ny anstaltsbyggnad för Floda- kolonien nr 2 i Hästveda	»	9,870: —
till uppförande av en svinhusbyggnad vid arbets- hemmet Björknäs	»	4,000: —
		<hr/>
eller tillhopa kronor		24,092: —

Med hänsyn till önskvärdheten av att vid tiden för interneringslagens ikraftträdande äga tillgång till ett väsentligt större antal vårdplatser än de nu förefintliga, synes det emellertid angeläget att ytterligare något mindre belopp kunde stå till Kungl. Maj:ts förfogande att användas såsom bidrag till anordnande av erkända anstalter. Jag hemställer därför, att för ifrågavarande anslag måtte beräknas ett belopp av sammanlagt 30,000 kronor.

Kommitterade hava fäst uppmärksamheten därå, att militära lägerplatser, som icke vidare användas för sitt ändamål, lämpligen kunde tagas i anspråk för anordnande av allmänna alkoholistanstalter samt att jämväl andra kronan tillhöriga domäner torde väl lämpa sig för enahanda användning. Då anskaffandet av plats för upprättande av alkoholistanstalter kunde medföra betydande kostnader, därest erforderligt utrymme måste inköpas av enskilda, vore det uppenbarligen önskvärt att kunna erhålla sådan genom statens medverkan. Ehuruval alkoholistanstalterna i allmänhet behövde en jämförelsevis stor areal med goda jordbruksmöjligheter, torde sådan i många fall kunna tillhandahållas å kronans mark utan avsevärd kostnad för staten. För att underlätta tillkomsten av nödigt antal vårdplatser för tuberkelsjuka hade Kungl. Maj:t förordnat, att landsting, kommuner, föreningar och enskilda, vilka ämnade uppföra tuberkulossjukvårdsanstalter, kunde efter Kungl. Maj:ts prövning utan särskild ersättning erhålla upplåtelse av för anläggningen erforderlig, kronan tillhörig mark. Kommitterade, som ansett det vara av synnerlig vikt för alkoholistvårdens utveckling att underlätta anskaffandet av anläggningsplats för alkoholistanstalter, hava föreslagit träffande av motsvarande bestämmelser i avseende å sistnämnda anstalter.

*Upplåtelse av
kronan till-
hörig mark.*
Kommitte-
rade.

Vad kommitterade sålunda föreslagit, vore utan tvivel ägnat att kraftigt främja tillkomsten av erkända anstalter. Enligt vad jag in-
hämtat, föreligger för närvarande en framställning om rätt till dispo-

Departements-
chefen.

nerande för ifrågavarande ändamål av en förutvarande militär lägerplats. Med hänsyn till de jämförelsevis stora områden, som i allmänhet torde erfordras för anordnande av alkoholistanstalter, eller av andra skäl torde visserligen hinder lätteligen kunna möta för tillmötesgående av framställningar i nu berörda syfte. I sådana fall, där avsevärdare olägenheter eller förluster för statsverket icke kunna förväntas uppkomma därav, anser jag emellertid landsting, kommuner, föreningar, stiftelser och enskilda, vilka ämna uppföra erkända alkoholistanstalter, böra, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan och på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, kunna erhålla upplåtelse av för anläggningen erforderlig, kronan tillhörig mark i enahanda omfattning, som är stadgad i fråga om upplåtelse av kronomark till tuberkulos-sjukvårdsanstalter.

**Utgifter för
farliga alko-
holister,
handräck-
ning m. m.
Kommitte-
rade.**

Beträffande behovet av anslag till statens utgifter för farliga alkoholister, kostnader för handräckning, ersättningar åt kronofogdar och länsmän, ersättningar till vittnen samt kostnader för läkarutlåtanden anföra kommitterade följande:

*Utgifter för
farliga alko-
holister.*

»Enligt interneringslagen har staten att i vissa fall ensam bestrida kostnader för alkoholisters omhändertagande och vård. För att kunna ungefärligt beräkna beloppet av denna för staten uppkommande kostnad under år 1916, hava kommitterade sökt något närmare bedöma omfattningen av statens ansvar i berörda avseende. Det ligger emellertid i sakens natur, att man på denna punkt allenast kan bygga på förutsättningar av mycket obestämd karaktär.

Enligt 10 och 25 §§ i interneringslagen skall statsverket vidkännas kostnaden för vård, å allmän anstalt eller eljest, av farlig patient, som finnes böra, i avvaktan på slutligt beslut om internering, omhändertagas och vårdas. Med avseende härå vilja kommitterade erinra, att vid lagens ikraftträdande interneringsförfarande omedelbart torde komma att inledas mot farliga alkoholister, som enligt vad känt är förekomma i jämförelsevis stort antal och för vilkas oskadliggörande lagen i väsentlig mån avsetts. Under dess första år lärer därför sådant omhändertagande komma att ske i ganska stor utsträckning. Då därvid även torde förekomma vård på annat sätt än vid allmän anstalt, torde kostnaderna för densamma, med hänsyn till de försiktighetsmått, som böra vidtagas för dylika patienter, komma att ställa sig jämförelsevis dryga. Kommit-

terade hava emellertid funnit, att ett belopp av 4,000 kronor sannolikt bliver tillräckligt för detta ändamål.

Anstaltsvården för farliga alkoholister, som enligt myndighets beslut interneras, skall i regel bekostas av vederbörande kommun. I det fall, att viss ansvarig kommun ej finnes eller kostnaden icke rimligen ansetts böra påvila densamma, måste emellertid staten träda emellan. Sådant förhållande inträffar enligt lagens 14 och 25 §§ beträffande farlig patient, som internerats på ansökan av polismyndighet, därest hans hemortsrätt ej kan utrönas, eller han vid tiden för ansökningen oavbrutet under minst 5 år vistats utom hemortskommunen.

Staten måste vidare vidkännas kostnaden för utlännning, som interneras på polismyndighets ansökan (prop. 1913 nr 193 s. 139). De nu berörda fallen kunna näppeligen bliva synnerligen många, men i allmänhet tämligen kostsamma, då det här gäller hela vårdkostnaden. Härunder måste nämligen inbegripas erforderliga utgifter, i förekommande fall, för patients resa vid överflyttning eller eljest, för kläder, för särskild läkarvård vid svårare sjukdom o. s. v. Till följd härav lära statens kostnader för sådana farliga patienter icke böra beräknas lägre än till 6,000 kronor.

Enligt 14 och 25 §§ i interneringslagen skall av statsmedel förskjutas kostnaden för omhändertagande och vård, på allmän anstalt eller eljest, av internerad farlig patient. Denna kostnad skall sedermera gottgöras staten av hemortskommunen med undantag för de fall, som nyss angivits. Sådant förskotterande av vårdkostnad torde ifrågakomma i många fall och understundom till rätt avsevärda belopp. Kommitterade hava beräknat det härför erforderliga anslaget för år 1916 till 5,000 kronor.

Enligt vad nu anförts, skulle statens utgifter under år 1916 för farliga alkoholister komma att uppgå till sammanlagt 15,000 kronor.

När polismyndighets handräckning anlitas för patients internerande å anstalt (13 §), återintagande efter utskrivning (20 §) eller återhämtande till anstalt, efter det han därifrån avvikit (22 §), skall enligt lagens 24 § statsverket bestrida handräckningskostnaden. Uppenbarligen gäller detsamma med avseende å handräcknings- och delgivningskostnader för sådan farlig patient, vars vårdkostnad skall påvila staten (jfr ovan). Dennas hithörande utgifter för år 1916 hava kommitterade funnit böra förslagsvis upptagas till 1,500 kronor.

Kostnader för handräckning.

*Ersättningar
åt krono-
fogdar och
länsmän.* I det föregående har förutsatts, att kronofogdar och länsmän skola för vissa dem åliggande uppgifter enligt interneringslagen erhålla ersättning på sätt stadgas i kungörelsen den 31 december 1908 angående ersättning åt kronofogdar och länsmän för vissa av deras polisverksamhet föranledda utgifter. Då statsmedel för sådant ändamål lärer böra utgå från sjätte huvudtitelns vederbörande anslag, har särskilt belopp här ej beräknats.

*Ersättningar
åt vittnen.* Jämlikt särskild lag skall statsverket bestrida kostnaden för vittnen, vilka i de mål, som i interneringslagen avses, höras inför domstol på framställning av vederbörande polismyndighet eller efter förordnande av Kungl. Maj:ts befallningshavande. Sådant vittnesersättning beräknas efter enahanda grunder, som gälla angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål. Kommitterade hava ansett, att hithörande kostnader icke lära bliva betydande, och hava för år 1916 förslagsvis uppskattat desamma till högst 500 kronor.

*Kostnader för
läkar-
utlåtanden.* I de fall, då enligt interneringslagens 5 § polismyndighet ansöker om alkoholists internerande, har myndigheten att bland annat anskaffa sådant läkarutlåtande, som i 4 § föreskrives. Då det synes naturligt, att kostnaden härför kommer att påvila statsverket, hava kommitterade för förslagsvis 30 läkarutlåtanden beräknat ett belopp av 300 kronor för år 1916.»

*Social- och
medicinal-
styrelserna.* Mot kommitterades här ovan återgivna förslag rörande anslagsbehovet till utgifter för farliga alkoholister m. m. förklara sig medicinal- och socialstyrelserna ej hava något att erinra.

*Departements-
chefen.* Här ifrågavarande utgifter måste otvivelaktigt utgå av statsmedel, varför hemställan om anslag till deras bestridande måste göras. I avseende å anslaget belopp torde emellertid en nedsättning vara motiverad med hänsyn därtill att, såsom förut berörts, interneringslagen ej kan förväntas träda i kraft förrän den 1 juli 1916. Då vissa av förevarande anslagsbehov möjligen äro något lågt beräknade, synes dock ej anslaget böra nedsättas till hälften utan lämpligen kunna avrundas till ett belopp av 10,000 kronor.

*Central
ledning och
inspektion.
Kommitte-
rade.* De uppgifter, som enligt vad ovan (s. 9) anförts, skulle åligga socialstyrelsen i dess egenskap av tillsynsmyndighet över alkoholistvården i riket, äro uppenbarligen av den särskilda beskaffenhet och omfattning, att de påkalla en förstärkning av styrelsens arbetskrafter. Innan jag närmare ingår på denna fråga, anser jag mig böra erinra,

att de kommitterade framhållit angelägenheten av att den centrala uppsikten kompletteras av en inspektionsverksamhet, förnämligast avseende kontroll på ort och ställe över anstalters iakttagande av gällande författningar, fastställda villkor för statsbidrag samt andra meddelade föreskrifter. Inspektionen skulle vidare gälla lokala anordningars lämplighet, patienters utspisning och vård, anstalternas ekonomiska förhållanden samt deras ändamålsenliga skötsel överhuvud. Närmare undersökning på platsen torde särskilt bliva nödvändig i vissa fall, då patienter anfört klagomål över exempelvis bostad och föda, ålagt arbete eller behandling i övrigt. I anslutning härtill hava kommitterade ock i sina förslag detaljerat angivit de områden, som skulle falla under ifrågasvarande inspektionsverksamhet.

Medicinalstyrelsen ansluter sig till kravet på central inspektion, men håller före, att densamma tillsvidare torde bliva mindre omfattande med hänsyn till anstalternas ringa antal.

Medicinal-
styrelsen.

Föreningen Svenska alkoholisthem ifrågasätter, huruvida en central inspektion är erforderlig, då den lokala inspektion, som för närvarande vid de enskilda alkoholistanstalterna utövas genom Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande och förste provinsialläkarna, finge anses vara åtminstone för den närmaste framtiden tillräcklig jämväl för de allmänna anstalterna.

Föreningen
Svenska alko-
holisthem.

Socialstyrelsen åter betonar starkt behovet av en central inspektion och erinrar, hurusom alkoholistvården genom interneringslagens trädande i kraft kommer att försättas i väsentligt nya förhållanden. Föremålen för vården komma ej blott att flerdubblas till antal utan även att till stor del rekryteras bland individer, som hunnit avsevärt längre i förfall än alkoholistanstalternas nuvarande, jämförelsevis valda klientel. Svårigheterna vid patienternas behandling lära vidare i betydlig mån ökas genom de föreställningar om orättvisa och förföljelse, som interneringsförfarandet hos många kommer att uppväcka. Besluten om intagning å anstalt, utskrivning därifrån och förflyttning från en anstalt till en annan kunna också med säkerhet förväntas giva anledning till talrika klagomål. Då nu staten med hänsyn till alkoholistlagen onekligen måste anses förpliktad tillse, att alkoholistvården å de allmänna anstalterna bliver såvitt möjligt tillfredsställande, lärer staten ej kunna undgå att lämna nämnda vård en ingående och fortvarande tillsyn. Jämväl i avseende å de enskilda anstalterna, som ju även av lagen tillerkännas en plats i systemet för alkoholismens bekämpande, måste tillsyn från statens sida, åtminstone i de fall, då statsbidrag åtnjutes, anses påkallad.

Social-
styrelsen.

Departements-
chefen.

I likhet med kommitterade och ämbetsverken anser jag statens tillsyn över den i anslutning till interneringslagen organiserade alkoholistvården böra av uppsiktsmyndigheten utövas ej blott genom handläggning inom ämbetsverket av förekommande ärenden utan ock genom inspektion på ort och ställe. Såväl lagens bestämmelser i dess 2, 17 och 19 §§ samt innebörd i övrigt som ock tvångsbehandlingens ömtåliga karaktär synas mig pålägga staten ett ansvar, som nödvändiggör en sådan närmare kontroll över de allmänna anstalterna. Då vidare lagen bland annat åsyftar att till systematisk samverkan ena de allmänna och de enskilda anstalternas strävanden, lärer inspektionen även böra omfatta de med statsunderstöd verksamma enskilda anstalterna. Under den av kommitterade framhållna förutsättningen att inspektionen icke uteslutande inriktas på kontroll utan ock på en rådgivande verksamhet, bör densamma bliva till direkt gagn för anstalterna och få en betydelsefull uppgift vid det nödiga arbetet för alkoholistvårdens utveckling. Det synes mig ock vara för uppsiktsmyndigheten nyttigt att genom inspektionsverksamheten träda i omedelbar kontakt med den praktiska vårdverksamheten ej blott vid de allmänna utan ock vid de under friare former arbetande enskilda anstalterna.

Organisation.
Kommitte-
rade.

Beträffande den centrala uppsiktens och inspektionens organisation hava kommitterade framhållit, att såväl för socialstyrelsens handläggning av hithörande ärenden som ock för inspektionsverksamhetens utövning erfordrades biträde av en legitimerad läkare med erfarenhet rörande anstaltsvård. Visserligen torde ifrågakommande spörsmål kanske icke så ofta böra bedömas ur rent medicinska synpunkter, men utbildning på detta område syntes dock vara en i allmänhet viktig förutsättning för desammas tillfredsställande behandling. Kommitterade föreslogo anställandet av en särskild person med den dubbla uppgiften att sköta den lokala inspektionen och att tjänstgöra såsom socialstyrelsens expert och föredragande i hithörande frågor. I avvaktan på närmare erfarenhet ifråga om såväl inspektionsarbetet som de centrala göromålen borde emellertid en sådan anordning icke för framtiden fastslås genom inrättande av en fast befattning, utan vore det lämpligast att tillsätta dess innehavare, av kommitterade benämnd inspektör, medelst förordnande på viss kortare tid. Då alkoholistvårdens utveckling väsentligen kunde bliva beroende på denna inspektörs kunskaper, omdöme och initiativkraft, läge det stor vikt uppå att för uppdraget förvärva en synnerligt duglig person. Med hänsyn härtill ansågo sig kommitterade böra för in-

spektören beräkna en lön av 8,000 kronor om året, varav 6,000 kronor skulle anses motsvara lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar.

Även under förutsättning att inspektören kunde ägna väsentlig del av sin tid åt handläggningen inom socialstyrelsen av ärenden rörande alkoholistvården, skulle dessa i allt fall komma att bereda styrelsen ökat arbete. Den registrering av patienters inskrivning å anstalter, förflyttningar och utskrivning m. m., som kommitterade funnit oundgänglig, borde givetvis närmast ombesörjas av ett lämpligt biträde, som jämväl kunde omhänderhava arbetet med upplysningars meddelande till nykterhetsnämnder, länsstyrelser och andra rörande tillgängliga vårdplatser och deras pris m. m. Tydligen behöfde inspektören jämväl äga tillgång till biträde inom styrelsen för vissa på honom ankommande löpande ärenden samt utredningar. Frågan i vad mån dylika och andra göromål kunde utföras med tillhjälp av socialstyrelsens för andra ändamål tillgängliga arbetskrafter torde sammanhånga med ordnandet i öfrigt av arbetet å styrelsens första byrå. Då socialstyrelsen i sina upprepade framställningar till Kungl. Maj:t angående anslag för sin verksamhet särskilt framhållit behovet av ökade arbetskrafter å nämnda byrå, torde vid denna frågas lösning jämväl komma att beaktas kravet på erforderligt biträde för handläggningen av alkoholistvårdens ärenden. För år 1916 torde emellertid ett belopp av 1,200 kronor böra avses för detta ändamål. För den centrala ledningen och tillsynen samt inspektionen på alkoholistvårdens område beräknade kommitterade sålunda för år 1916 sammanlagt 9,200 kronor förutom inspektörens rese- och traktamentskostnader, vilka förutsattes skola utgå av sjätte huvudtitelns anslag för sådant ändamål.

Medicinalstyrelsen delar icke kommitterades mening om behovet redan nu av en helt avlönad inspektörsbefattning utan anser, att denna tillsvidare kan vara en bisyssla, närmast jämförlig med befattningen såsom inspektör för uppfostringsanstalterna för sinnesslöa barn och arbetshemmen för sinnesslöa, till vilken utgått ett arvode å 1,500 kronor för år.

Medicinal-
styrelsen.

Ehuru sistberörda anstalter vore till antalet bortemot 30, medan alkoholistanstalterna under 1916 kunde beräknas uppgå till omkring 15, borde arvodet för här ifrågavarande inspektör sättas något högre, enär på honom ankomme åtskilligt organisationsarbete, såsom yttranden över framställningar om inrättande av alkoholistanstalter m. m. Medicinalstyrelsen föreslår därför ett arvode av 2,000 kronor samt uttalar därjämte, att befattningarna såsom inspekterande läkare (se s. 15) vid statsanstalten å Venngarn och inspektör för alkoholistvården lämpligen kunna innehavas av samma person.

Social-
styrelsen.

Socialstyrelsen ansluter sig utan tvekan till kommitterades uppfattning rörande inspektörens allmänna verksamhet och ställning samt understryker särskilt deras framhållande av hans betydelsefulla uppgifter med hänsyn till de kommunala myndigheternas åtgärder i avseende å alkoholistvården.

Kommitterades förslag om ett arvode för inspektören av 8,000 kronor finner socialstyrelsen ingalunda för högt, därest man kunde påräkna att för detta arvode till inspektör erhålla en person, vars kompetens och personliga egenskaper i allo fylla de stora krav, man gärna vill ställa på denna befattningshavare, och vilken är beredd att uteslutande ägna sig åt befattningen. Styrelsen anser emellertid, att för närvarande, då ännu ingen erfarenhet på området föreligger, ganska stor vansklighet möter att finna en dylik person, varför befattningen under den första tiden kanske lämpligen torde kunna uppehållas på ett mer provisoriskt sätt. Möjligt vore även, att befattningen till en början ej skulle behöva taga en persons fulla arbetsförmåga i anspråk. Styrelsen ifrågasätter dessutom, om man ovillkorligen skall fasthålla vid den av kommitterade uppställda fordran, att inspektören skall vara legitimerad läkare — otvivelaktigt måste läkarkompetensen anses som en högst värdefull merit för här ifrågavarande befattningshavare, men det låte ju tänka sig, att en icke läkare vunnit sådan insikt och ådagalagt sådan duglighet på alkoholistvårdens område, att han skäligen borde kunna ifrågakomma vid befattningens besättande. Med hänsyn härtill och då, såsom förut framhållits, statens kostnader för alkoholistvården torde kunna anses skäligen dryga, syntes det styrelsen kunna ifrågasättas, om icke inspektörens arvode till en början skulle kunna avsevärt sänkas, måhända till 4,000 kronor. Särskilt syntes en dylik anordning låta sig genomföra, om styrelsen, såsom från dess sida med hänsyn till den starka ökningen av arbetsbördan å styrelsens första byrå vid upprepade tillfällen med styrka framhållits, finge sina arbetskrafter förstärkta med en särskild sekreterare på nämnda byrå. Åt denna tjänsteman skulle nämligen i avsevärd mån kunna anförtros de löpande ärendena rörande alkoholistvården.

Departements-
chefen.

I likhet med kommitterade och ämbetsverken anser jag, att det sakkunniga biträde i frågor rörande alkoholistvården, som lärer bära ställas till uppsiktsmyndighetens förfogande, även bör kunna anlitas för lokal inspektionsverksamhet. Såsom kommitterade framhållit, vinnes härigenom bland annat den obestriddliga fördelen, att inspektionen utövas med samma synpunkter, som tillämpas inom centralmyndigheten, samt att den erfarenhet, som inhämtas på det ena området, jämväl

kommer till godo på det andra. Att för ett auktoritativt fyllande av dessa uppgifter läkarekompetens och vana vid anstaltsvård äro betydelsefulla förutsättningar synes mig likaledes påtagligt. För de fall, då mera speciella medicinska synpunkter böra anläggas, torde i medicinal- och socialstyrelsernas instruktioner böra meddelas bestämmelser om sådant samarbete dem emellan, som för socialstyrelsens del redan anordnats i fråga om vissa andra ärendesgrupper. Jag erinrar i detta sammanhang, att socialstyrelsen hemställt om åtgärder för att även på annat sätt tillföra styrelsen sakkunskap på ifrågavarande område, till vilket spörsmål jag i det följande återkommer.

Det synes mig emellertid icke påkallat att, såsom de kommitterade föreslagit, ifrågasätta inrättandet av en särskild, helt avlönad befattning för det närmaste handhavandet av ärenden rörande ledningen och kontrollen av alkoholistvården. Intill dess närmare erfarenhet vunnits om arbetets omfattning och de lämpligaste formerna för dess organiserande, torde det vara tillräckligt att till uppsiktsmyndighetens förfogande anvisa erforderliga medel för anställande av en expert i avseende å alkoholistvården. Jag förutsätter därvid, att de sannolikt ganska talrika, delvis betydelsefulla ärenden av mera administrativ och löpande beskaffenhet, som torde komma att påvila uppsiktsmyndigheten, i allmänhet skola handläggas av personalen å vederbörande byrå inom socialstyrelsen. Att denna redan på grund av andra ökade göromål är i behov av snar förstärkning är ett spörsmål, som jag i mitt anförande till statsrådsprotokollet angående anslag under sjätte huvudtiteln tidigare berört och vartill jag framdeles läser få återkomma.

Av vad jag nu anført torde framgå, att jag icke kan ansluta mig till kommitterades beräkning av kostnaden för den centrala ledningen och kontrollen av alkoholistvården. De berättigade kraven på kompetens hos och mera effektiv tjänstgöring av den särskilda experten för hithörande ärenden lära kunna behörigen tillgodoses inom ramen av ett belopp, som tillsvidare bör begränsas till 3,600 kronor för år räknat. Med hänsyn till det omfattande organisationsarbete, som måste föregå interneringslagens ikraftträdande, bör sådant biträde stå till uppsiktsmyndighetens förfogande under hela året 1916 och sålunda det nyss angivna beloppet i sin helhet nu anvisas.

I samband med sina uttalanden rörande organiserandet av den centrala ledningen och kontrollen av alkoholistvården har socialstyrelsen hemställt om inrättandet av en särskild sektion av sociala rådet, avsedd för handläggning av viktigare nykterhetsärenden, närmast sådana, som

**Sektionen av
sociala
rådet för
nykterhets-
ärenden.**

Social-
styrelsen.

angå alkoholistvården. Styrelsens yttrande i denna del torde här böra återgivas.

»Den här ovan föreslagna förstärkningen av socialstyrelsens arbetskrafter kan emellertid icke förväntas tillföra styrelsen all erforderlig sakkunskap på alkoholistvårdens område. Såsom redan i det föregående antytts, äro här uppfattningarna såväl bland teoretici som bland målsmännen för det praktiska vårdarbetet mycket olikartade. Ej heller erbjuda förhållandena och erfarenheterna i andra länder nödig vägledning. Vid den hittills genomförda lagstiftningen nödgades man lämna olösta åtskilliga spörsmål, som säkerligen snart måste upptagas till förnyad prövning. Och jämväl den reglering av vårdens organisation och former, som nu förestår, måste i väsentliga delar betraktas såsom en preliminär anordning, som efter hand bör vidare utvecklas, eventuellt också omformas i den mån vunnen erfarenhet giver fastare utgångspunkter och klarlägger riktlinjerna för framtiden.

Det är under sådana förhållanden ej nog att tillförsäkra centralmyndigheten de oundgängliga arbetskrafterna för utövande av inspektion och handläggning av mer löpande ärenden. Denna myndighet måste utrustas på sådant sätt, att den såvitt möjligt blir i allo vuxen den maktpåliggande uppgiften att aktivt deltaga även i det nödiga, fortgående reformarbetet. De jämförelsevis fria organisationsformer, som avses skola vinna tillämpning på alkoholistvårdens område, lämna visserligen önskvärt spelrum för initiativ och försök från olika anstalters, organisationers och nykterhetsnämnders sida, men på centralmyndigheten måste dock alltid ställas den fordran, att densamma skall kunna upptaga och framföra goda uppslag samt sålunda intaga en ledande och för statsmakternas vidare åtgärder vägledande ställning.

Härför erfordras emellertid, att styrelsen och dess inspektör för alkoholistvården beredas tillgång till ett under ändamålsenliga former ordnat mera konstant samarbete med representanter för den teoretiska och praktiska erfarenheten på ifrågavarande område. Detta syfte synes styrelsen lämpligast kunna ernås genom en utvidgning av det vid styrelsens sida genom kungl. kungörelse den 31 december 1912 ställda sociala rådet.

Styrelsen vill med avseende härå erinra, att frågan om upprättandet inom sociala rådet av en särskild sektion för nykterhetsfrågor i allmänhet tidigare varit föremål för överbägande. I sitt förslag rörande socialstyrelsens upprättande framhöllo sålunda kommerskollegii- och departementalkommittéerna, att förutom de av dem föreslagna sektionerna av sociala rådet ytterligare ett antal sådana, bland dem en för nykter-

hetsfrågor, torde böra i en närmare eller fjärmare framtid tillkomma. I avgivet yttrande över kommittéernas betänkande betonade Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling nykterhetsfrågornas sociala innebörd och vikt samt uttalade med anledning härav en önskan, att den sektion för nykterhetsfrågan, som bebådades skola framdeles bildas inom sociala rådet, måtte redan från början komma till stånd. I det anförande till statsrådsprotokollet, som beledsagade Kungl. Maj:ts proposition om socialstyrelsens inrättande, erinrade föredragande departementschefen, att man till en början icke borde giva den blivande rådsinstitutionen större omfattning än nödigt vore. Vad särskilt beträffade kravet på en sektion för nykterhetsfrågor, så kunde detta i viss mån omedelbart tillgodoses genom upptagande i andra sektioner av representanter för nykterhetsverksamheten. I den mån behovet så krävde, kunde för övrigt sociala rådet småningom utvecklas genom tillkomsten av ytterligare en eller ett par sektioner. I överensstämmelse med den av departementschefen hävdade uppfattning organiserades sedan det sociala rådet utan att någon sektion för nykterhetsfrågor däri upptogs.

Den huvudsakliga anledningen till, att frågan om inrättandet av en sådan sektion ansågs kunna tillsvidare undanskjutas, har man uppenbarligen att söka däri, att socialstyrelsens befattning med nykterhetsfrågor under de första åren av dess verksamhet icke syntes bliva synnerligen omfattande. Vid tiden för ämbetsverkets upprättande förelågo till mera regelbunden handläggning endast ett antal anslagsfrågor, som ehuru i och för sig viktiga icke i någon högre grad kunde taga styrelsen i anspråk. Visserligen voro redan då åtskilliga genomgripande nykterhetsspörsmål i hög grad aktuella, men deras lösning var ännu beroende på särskilda utredningar, vilkas resultat måste avvaktas, innan med någon säkerhet kunde bedömas, i vad mån desamma skulle komma att påkalla administrationens och särskilt socialstyrelsens omsorger. Under den tid, som sedan dess förflutit, hava emellertid förhållandena i detta avseende väsentligen förändrats. Statsmakternas redan fattade eller nu förestående beslut rörande alkoholistvårdens ordnande ställa socialstyrelsen inför ett komplex av uppgifter av såväl ömtålig beskaffenhet som stor omfattning. Likaså pågår inom lagstiftningen rörande försäljningen av rusdrycker ett reformarbete, som i huvudsaklig grad bestämmes av sociala synpunkter och följaktligen måste i ökad mån beaktas av styrelsen. Det är under sådana förhållanden klart, att de ärenden rörande nykterhetsverksamhet, vilka styrelsen enligt sin instruktion har att handlägga, redan nu kommit att upptaga en icke oväsentlig del av dess arbete. Och därunder har styrelsen mer än en gång haft

anledning konstatera angelägenheten av att erhålla sådan omedelbar kontakt med den speciella sakkunskapen inom nykterhetsverksamhetens olika områden, som genom det sociala rådets olika sektioner redan beretts styrelsen beträffande andra grenar av socialt arbete.

I detta sammanhang föreligger visserligen endast frågan om styrelsens utrustande för en sakkunnig behandling av alkoholistvårdens olika spörsmål. Det är emellertid utan vidare klart, att dessa spörsmål nära beröra andra nykterhetsärenden, som tillhöra styrelsens handläggning. Detta sammanhang har ock kommit till tydligt uttryck i den för alkoholistvården grundläggande lagen om behandling av alkoholister, vilken genom sina bestämmelser om förebyggande och eftervårdande åtgärder infogat alkoholistvården såsom ett led i samhällets kamp mot spritmissbruket och för folknykterheten. Den nya sektion av sociala rådet, som enligt styrelsens uppfattning nu är av behovet påkallad, bör därför icke få sin uppgift begränsad till allenast alkoholistvårdens ärenden utan avses för behandling av nykterhetsfrågor i allmänhet, i den mån desamma tillhöra styrelsens ämbetsområde.

En sådan vidare ämnesomfattning synes dock icke behöva medföra, att sektionen erhåller ett stort antal ledamöter, utan torde detta åtminstone tillsvidare kunna begränsas till 5 med lika många suppleanter. Bland dessa skulle plats kunna beredas åt representanter för den teoretiska sakkunskapen på området, för den kommunala och den frivilliga alkoholistvården samt för nykterhetsorganisationernas arbete; en av ledamöterna torde böra vara kvinna. Med avseende å allmänt sociala och juridiska synpunkter lära socialstyrelsen och dess fullmäktige representera den erforderliga sakkunskapen.»

Departements-
chefen.

Såsom socialstyrelsen här erinrat, har behovet av en särskild sektion inom sociala rådet för nykterhetsärenden redan tidigare varit förutsett. Den ökade uppmärksamhet från statens sida, som måste ägnas hithörande ärenden, har också, enligt vad jag varit i tillfälle konstatera, föranlett väsentligt ökat arbete inom socialstyrelsen, som har att bevaka de i dessa frågor ofta avgörande sociala synpunkterna. Med den vidgade omfattning och betydelse, som alkoholistvården nu erhåller, lär det ock vara angeläget att taga i övervägande, huruvida icke det sociala rådet bör utvidgas med ytterligare en sektion. Då emellertid frågan härom icke är beroende å tillgång för ändamålet av särskilda statsmedel, lär jag i detta sammanhang icke behöva vidare yttra mig i ämnet.

I avvaktan på förevarande proposition har, såsom förut nämnts, under sjätte huvudtiteln uti innevarande års statsverksproposition upptagits ett anslag av 244,000 kronor till alkoholistvården. Detta belopp motsvarade det av kommitterade i deras senare betänkande beräknade anslagsbehovet för alkoholistvården jämte en till 1,000 kronor för år beräknad kostnad för beredande av ersättning åt vittnen i interneringsmål. Med hänsyn därtill, att interneringslagen ej lärer träda i kraft förrän den 1 juli 1916, har flertalet anslagsposter till alkoholistvården kunnat nedsättas i sådan mån, att det, oaktat vissa förhöjningar, blivit mig möjligt att nedbringa det sammanlagda anslagsbehovet för ifrågavarande vård till 198,600 kronor.

Rese- och traktamentsersättning för socialstyrelsens sakkunniga biträde för ärenden rörande alkoholistvården, för ledamöterna i statsanstaltens styrelse samt för de läkare, som komma att utöva läkarvård vid berörda anstalt, har jag förutsatt böra utgå av förslagsanslaget under sjätte huvudtiteln till rese- och traktamentspenningar.

Med hänsyn till att statens kostnader för alkoholistvården, såvitt de beröra driften, såsom förut påpekats, ej låta sig med säkerhet nu beräkna samt grunderna för dylika kostnaders utgående underställts riksdagens prövning, torde här förut berörda anslag, med undantag av de, som avse bidrag till inrättande av anstalter och till sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen, böra upptagas såsom förslagsanslag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 anvisa:

dels ett förslagsanslag av 30,000 kronor såsom bidrag till driftkostnaderna för statens vårdanstalt för alkoholisterna å Venngarn;

dels ett förslagsanslag av 125,000 kronor såsom bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader;

dels ett förslagsanslag av 10,000 kronor till bestridande av statens kostnader för farliga alkoholisterna, handräckning, läkarutlåtanden, vittnesersättningar m. m.;

dels ett anslag av 30,000 kronor såsom bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter;

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 166.

dels ock ett anslag av 3,600 kronor till sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvård,

eller sålunda till bestridande av kostnader för alkoholistvården tillhopa 198,600 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Adelgren.